

Til Sentralstyret
Kopi Landsstyret
Dato 13. mars 2020
Fra Miriam Langmoen, generalsekretær

grønn
ungdom

SAKSPAPIRER FOR SST-6-20

Møtedato: 18. mars 2020

Møtested: Zoom – <https://zoom.us/j/4364613290>

Møtetid: 18:00-20:30 (ingen skoloring)

Saksliste

078 Godkjenning av innkalling

079 Valg av ordstyrer og referent

Innstilling: Elisabeth Udjus, ordstyrer
Jørgen Paulsen, referent

080 E-postvedtak siden sist møte

v/ Miriam Langmoen, generalsekretær

O

081 Orienteringsrunde

Alle utvalgsledere / folk med koordinerende roller:

- Hva (konkret) har gruppen din gjort siden forrige møte?
- Hvilke prosjekter jobber dere med?
- Hvem jobber med hva?
- Hvordan ligger dere an med ting?

Talspersoner:

- Hva skjer i MDG (SST og på Stortinget)?

Internasjonal kontakt:

- Hva skjer i det internasjonale arbeidet?

Alle:

- Hvilke eksterne politiske aktører har du hatt politisk kontakt med?
- Hva annet har du gjort i GU siden forrige møte?

O

082 Status fylkeslag

v/ Saida Tufa, fylkessekretær

D

083 Evaluering av verveuka

v/ Miriam Langmoen, generalsekretær

D

084 Orientering om GUs håndtering av koronavirusepidemien

v/ Miriam Langmoen, generalsekretær

O

- 085 Politisk plattform for økonomisk vekst i miljøsak** V
v/ Andreas Moksnes og Emma Langmoen, det politiske utvalget for klima og natur
- ~~**086 Politisk uttalelse: Sletting av letelisenser** V~~
~~v/ Teodor Bruu, talsperson, på vegne av det politiske utvalget for skatt og næring~~
- ~~**087 Politisk uttalelse: Grønne obligasjoner** V~~
~~v/ Teodor Bruu, talsperson, på vegne av det politiske utvalget for skatt og næring~~
- 088 Migrasjonspolitisk plattform** V
v/ Nora Jungeilges Heyerdahl, internasjonal kontakt

Deretter møtekritikk

O er orienteringssaker

D er debattsaker

V er vedtakssaker

Oslo, 13. mars 2020

Miriam Langmoen,
Generalsekretær

Til Sentralstyret
Kopi Landsstyret
Fra Miriam Langmoen, generalsekretær
Dato 13.03.20
Saksnr SST-6-20-083

The logo for 'grønn ungdom' is located in the top right corner. It consists of a green rounded square containing the words 'grønn' and 'ungdom' in white, lowercase, sans-serif font, stacked vertically.

EVALUERING AV VERVEUKA

Bakgrunn

Det føles litt rart å evaluere verveuka når den ble så preget av koronavirusutbruddet, men vi gjør et forsøk.

Spørsmål til diskusjon

- Hvordan fungerte vervingen i de fylkene du var i?
- Hvor godt organisert var vervingen fra fylkenes side?
- Hvor godt organisert var vervingen fra nasjonalt sin side? Hva funket, hva bør gjøres bedre?
- Hvordan kan vi forbedre vervingen? Flere har etterspurt verveskoleringer eller lignende, hvordan kan vi evt organisere dette?

Med vennlig hilsen

Miriam Langmoen
Generalsekretær

Oslo, 13.03.2020

Til Sentralstyret
Kopi Landsstyret
Fra Miriam Langmoen, generalsekretær
Dato 13.03.20
Saksnr SST-6-20-084

grønn
ungdom

ORIENTERING OM HÅNDTERING AV KORONAVIRUSEPIDEMIEN

Bakgrunn

Mye er fortsatt usikkert, men dette er en foreløpig oversikt over relevant info for oss:

Debattcamp

Alle deltagere får deltageravgift og eventuelle reiseutlegg refundert. Elisabeth og Christine er i kontakt med de innhyrte kokkene for å høre hvordan vi gjør opp.

Folkevalgtsamlingen i mars

Avlyst, alle deltagere får deltageravgift og eventuelle reiseutlegg refundert (dersom reisen ikke kan avbestilles). Saksbehandler er i kontakt med hotellet for å snakke om hva vi gjør med depositum osv. LNU har fått bekreftet fra departementet at vi slipper å tilbakebetale midler vi allerede har lagt ut for arrangementer som må avlyses pga virussmitten, så vi kommer uansett ikke til å tape noe økonomisk.

GULS-2-20

Kommer antagelig til å bli holdt digitalt, men vi avventer situasjonen. Innkalling blir sendt ut neste uke og vi kommer til å be folk om å ikke bestille reise per nå.

Sommerleir

Risøya har kontaktet oss for å si at de utsetter avbestillingsfristen til to uker før leirstart, og at dersom vi avbestiller på bakgrunn av myndighetens anbefalinger så får vi depositumet overført til neste års sommerleir.

MDGLS neste helg

Blir etter all sannsynlighet hel-digitalt.

MDGLM

Uklart hva som skjer her, men blir avgjort neste helg. Alternativene er å enten utsette til høsten, eller holde en form for digitalt møte.

MDGs ansatte / H19

Alle jobber hjemmefra. Enkelte har lavere kapasitet for tiden fordi de har barn hjemme.

Innen onsdag har forhåpentligvis saksbehandler mer informasjon om hva vi kan forvente framover og hvilke eventuelle konsekvenser dette vil ha for GU.

Med vennlig hilsen

Miriam Langmoen
Generalsekretær

Oslo, 13.03.2020

Til Sentralstyret
Kopi Landsstyret
Fra Teodor Bruu, talsperson, på vegne av Andreas Moksnes og Emma Langmoen i klima- og naturutvalget
Dato 13.03.20
Saksnr SST-6-20-085

grønn
ungdom

POLITISK PLATTFORM:

VI TRENGER ALTERNATIVER TIL VEKST / TJA TIL ØKONOMISK VEKST

Bakgrunn

Både Grønn Ungdom og Miljøpartiet De Grønne har historie som vekstkritiske. GU vedtok resolusjonen "Klimaomstilling er viktigere enn BNP-vekst" i 2016.¹ I MDGs partiprogram er det også en rekke punkter som er i tråd med et vekstkritisk verdenssyn, og en generell målsetning om å "reduere det materielle forbruket i Norge til et bærekraftig og sosialt rettferdig nivå innen 2030." Allikevel fronter vi ikke et tydelig standpunkt om vekst, og en politikk som tydelig tar til orde for noe annet. Det finnes også sterke stemmer i moderpartiet tar til orde for grønn vekst.

Det er i vinden å være kritisk til dagens vekst-baserte politikk, også i Norge. I februar lanserte blant annet Spire en rapport om temaet, i samarbeid med Latin-Amerikagruppene i Norge, Attac Norge, Sosialistisk Ungdom og Rød Ungdom, med ni prinsipper for et nytt økonomisk system som ikke baserer seg på vekst.² De har startet debatten, og GU bør nå avklare hvordan vi vil svare.

Saksbehandlerne mener derfor at det igjen er tid for å ta stilling til vekst og utvikle tydelig og konkret politikk på området, både for GU og muligens også opp mot programprosessen til MDG.

Klima- og naturutvalget er delt i synet på vekst og motvekst. Vi har derfor utformet to ulike alternativer som organisasjonen kan velge mellom. I drøftingsdelen av saksframlegget oppsummerer vi først hovedargumentene for hvert av synene, og deretter går vi i dybden på de ulike argumentene. Til slutt presenterer vi to alternative konklusjoner og to alternative tekster som kan vedtas. Den første tar til orde for motvekst i Norge, mens den andre tar til orde for å være agnostiske til økonomisk vekst.

---

¹ Grønn Ungdom (2016): "Klimaomstilling er viktigere enn BNP-vekst".

<https://www.gronnungdom.no/wp-content/uploads/2016/09/Klimaomstilling-er-viktigere-enn-BNP-vekst.pdf>

² Sandberg (2020): "- Det verste er at vi tillater at ulikhetene øker".

<https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/det-verste-er-at-vi-tillater-at-ulikhetene-oket-1.1667045>

Plattformen er derfor et retningsvalg og et signal om hva vi vil kommunisere utad, som vi videre kan bygge konkret politikk på senere.

Begreper

Motvekst

Motvekst, nedvekst eller “degrowth” er en internasjonal bevegelse for dyptgående endring i samfunnet, bort fra den rådende besettelsen av vekst. Motvekst utfordrer ideen om at mer alltid betyr bedre og at vekst er eneste mål. Målet er derimot bærekraftige samfunn innenfor naturens bæreevne med rike og gode liv for alle mennesker, tuftet på andre suksessfaktorer enn materiell vekst³ - mindre fokus på økt BNP, og mer fokus på samarbeid, fellesskap, og å nedskalere økonomien til et bærekraftig nivå. Internasjonalt er motvekst-bevegelsen bred i hva den favner, med et fokus på at man må finne løsninger lokalt.

Grønn vekst

Grønn vekst eller *grønn økonomi* er idéen om vekst som ikke går på bekostning av natur og klima, eller økt verdiskapning med mindre samlet miljøbelastning.⁴ Grønn vekst handler om *ressursproduktivitet* - å utnytte ressursene mer effektivt, så man produserer med færre ressurser. Grønn vekst betyr at bruken av penger i samfunnet kan øke mens det økologiske fotavtrykket synker. Reell grønn vekst (utdypet senere) er en strengere variant av grønn vekst.

Drøfting

Kort oppsummering av argumenter for og mot motvekst i Norge

Argumenter for:

- FN tar til orde for omfattende endringer av samfunnet vårt for å løse klima- og naturkrisene. Naturpanelet har sagt rett ut at vi ikke kan fortsette med dagens økonomiske system.
- Vi kommer ikke utenom å redusere forbruket vårt. Materialbruken i Norge øker uten at vi klarer å resirkulere mer - sirkulærøkonomien er en del av løsningen, men løser ikke alt.
- Vi trenger tiltak for klimatilpasning i Norge. Disse koster mer enn de tjener inn, og dermed havner klimatilpasning i grunnleggende konflikt med vekstøkonomien.
- Vi når ikke klimamålene om rike land skal ha økonomisk vekst. I klimarettferdighetens navn er det u-land sin tur til mer velstand.
- Grønn vekst er en flopp. Vi har hittil ikke frikoblet vekst fra miljødeleggelser og det er høyst usannsynlig at det lar seg gjøre raskt nok i framtiden. I verste fall er grønn vekst en trussel mot miljøtiltak fordi det blir en hvilepute.
- Internasjonalt tar stadig flere til orde for motvekst - både som svar på klima- og miljøkrise og sosial ulikhet og utfordringer.
- Motvekst handler om å gi folk bedre livskvalitet - vi forlater vekstkarusellen og bruker mer tid på det som gjør livet verdt å leve.

Argumenter mot:

- Motvekst kan skape økonomiske problemer for Norge, og vi risikerer økt sosial ulikhet hvis en krypende økonomi gjør at vi ikke klarer å bekjempe fattigdom.

---

³ Research & Degrowth: “Definition”. <https://degrowth.org/definition-2/>

⁴ UN Environment Programme: “About green economy”.

<https://www.unenvironment.org/explore-topics/green-economy/about-green-economy>

- Motvekst framstår per dags dato skremmende for både velgere, potensielle samarbeidspartier og andre som vi vil snakke med. Hvis vi vil komme i regjering fra 2021, gjør vi oppgaven enda vanskeligere ved å gå inn for å endre hele det økonomiske systemet.
- Det er ikke tydelig hvordan vi kommer oss til en motvekstøkonomi eller hvordan den skal fungere. Klima- og naturkrisene venter ikke på at vi skal finne fram til et helt nytt økonomisk system.
- Motvekst kan faktisk stanse det grønne skiftet og gjøre det vanskeligere å løse klimakrisen, fordi vi ikke klarer å løfte fram teknologien som skal erstatte fossil energi når økonomien krymper.
- Reell grønn vekst er et mål på om veksten i økonomien er i tråd med planetens tålegrenser. Det er et veldig krevende mål å oppnå, men det er mulig: nabolandene våre har gjort det i en lang periode.
- Hvis vi skal gjøre noe som monner globalt, bør vi tenke Green New Deal istedenfor motvekst. Norge kan i stedet bruke mer penger, fordi vi kan løfte fram viktige miljøteknologier og finansiere miljøtiltak i vekstøkonomiene.
- Det er mulig å løse klima- og miljøkrisene innenfor dagens system - det er allerede mange trender som går i riktig retning, men de må akselereres kraftig i årene framover.

Argumenter for motvekst i Norge

Regjeringen har skylapper for alternativer til vekst

Regjeringens tilsvaer til Klimakur 2030 var kontant: "Vil ha brei avtale om klimakutt - så lenge veksten får halde fram".⁵ Med dette viser regjeringen at de feiger ut når det kommer til klima og miljø. Klima- og naturkrisene er så alvorlige at de krever langt sterkere innsats.

Det internasjonale naturpanelet (IPBES) mener at vi kun kan nå FNs bærekraftsmål gjennom "transformative changes" av samfunnet, med omfattende endringer i rådende paradigmer og verdier. Det er fortsatt mulig å nå målene våre for 2030 og videre, men det krever omfattende og drastiske endringer i måten vi organiserer samfunnet vårt på. Vi må gjennom både økonomiske, politiske, tekniske og samfunnsmessige endringer. IPBES mener at "vi trenger en holdningsendring i synet på hva som er et godt liv. Koblingen mellom et godt, meningsfylt liv og stadig økende materielt forbruk må fjernes."⁶

Klima- og naturkrisen krever øyeblikkelig handling

Det graverende alvorlet i klima- og naturkrisen har blitt enda mer tydelig de siste årene. Ekstremvær og tap av biologisk mangfold har blitt dagligvare. Australia og Amazonas brenner, Grønlandsisen smelter. Vi står overfor store utfordringer som samfunn, og skal vi løse både klima- og naturkrisene, må vi tørre å gjøre store politiske endringer.

FNs klimapanel (IPCC) konkluderte i spesialrapporten om 1,5 graders oppvarming med at det kreves en internasjonal innsats tilsvarende mobiliseringen for andre verdenskrig

⁵ Grønli (2020): "Vil ha brei avtale om klimakutt - så lenge veksten får halde fram".

<https://www.nrk.no/norge/vil-ha-brei-avtale-om-klimakutt--sa-lenge-veksten-far-halde-fram-1.14883608>

⁶ Miljødirektoratet (2019): "Tilstandsrapport for naturen på jorda".

<https://www.miljodirektoratet.no/globalassets/bilder/nyhetsdokumenter---old/nyheter-vedlegg/faktaark-versjon-10.pdf>

dersom vi skal nå målene i Parisavtalen.⁷ Greta Thunbergs “I want you to act as if your house is on fire” er et tydelig bilde på hvordan vi fundamentalt må endre samfunnet vårt.

Norge er på forbrukstoppen

Dersom alle skulle hatt samme forbruk av ressurser som oss i Norge, hadde vi trengt 3,6 jordkloder.⁸ Sløsing med energi og materialer gir enorme utslipp og naturødeleggelser, og for hvert år med økende forbruk blir veien til nullutslippssamfunnet litt lengre. Økende energibruk gir konsekvenser for naturen og ressursene våre, også i form av utbygging av fornybar energi som for eksempel vindkraft og biodrivstoff.

I tillegg til energi er materialbruk den andre store innsatsfaktoren i forbruket vårt. Det globale BNP har blitt elleve ganger så stort siden 1950, og veksten i materialbruken har vært nesten den samme.⁹ Sirkulærøkonomi er en viktig del av det grønne skiftet, men vi kan ikke resirkulere oss vekk fra redusert forbruk. Resirkuleringsgraden i den globale økonomien går ned, ikke opp - fra 9,1 til 8,6 prosent de siste to årene.¹⁰ Samtidig økte samlet materialbruk med åtte prosent. I Norge melder SSB at avfallsmengden øker, samtidig som gjenvinningsgraden går nedover.¹¹

Det betyr at vi bruker mye mer ressurser enn hva jorda kan tåle. Det holder ikke å resirkulere ressursene, vi må også kutte i mengden ressurser vi forbruker.

Det er tre grunnleggende faktorer som utgjør samlet miljøbelastning: befolkningsmengde, forbruk og teknologi. Enkelt forklart betyr det at vi kan redusere miljøbelastningen gjennom færre folk, mindre forbruk, eller bedre og grønnere teknologi. Det å satse på bedre og grønnere teknologi har lenge vært det rådende alternativet i europeisk klimapolitikk, men det er ikke lenger nok. Skal vi fortsette med samme økonomiske vekst i Norge de neste 30 årene, betyr det i prinsippet at all videre vekst må skje med null utslipp av CO₂.¹² Det hadde vært et drømmescenario, men dessverre er det lenge til vi har kommet dit. Derfor må vi kombinere overgangen til grønn teknologi med et tydelig redusert forbruk.

Klimatilpasning gir trygghet, ikke økonomisk vekst

---

⁷ Nuccitelli (2018): “There’s one key takeaway from last week’s IPCC report”. <https://www.theguardian.com/environment/climate-consensus-97-per-cent/2018/oct/15/theres-one-key-takeaway-from-last-weeks-ipcc-report>

⁸ Ording & Knezevic (2018): “Nordmenn blant verstingene på globalt klimaavtrykk”. <https://www.nrk.no/urix/nordmenn-blant-verstingene-pa-globalt-klimaavtrykk-1.14147490>

⁹ Spire mfl. (2020): “Hvorfor vi trenger et nytt økonomisk system”. https://www.spireorg.no/uploads/1/2/7/6/127694377/rapport-nytt_%C3%B8konomisk_system_rgb.pdf

¹⁰ Carrington (2020): “World’s consumption of materials hits record 100bn tonnes a year”. <https://www.theguardian.com/environment/2020/jan/22/worlds-consumption-of-materials-hits-record-100bn-tonnes-a-year>

¹¹ Statistisk sentralbyrå (2019): “Gjenvinningen går fortsatt nedover”. <https://www.ssb.no/natur-og-miljo/artikler-og-publikasjoner/gjenvinningen-gar-fortsatt-nedover>

¹² Aall (2020): “Det er umulig å nå klimamålene uten å redusere den økonomiske veksten”. <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/pLvW9R/det-er-umulig-aa-naa-klimamaalene-uten-aa-reduere-den-oekonomiske-veksten-carlo-aall>

Norge er ekstremt dårlig forberedt på en nær framtid med økte klimaendringer, kriger og ressurskonflikter som i stadig større grad vil ramme oss direkte.¹³ Vi trenger et nasjonalt program for beredskap, mer selvberging og kompetansebygging.

Hva har dette med vekst å gjøre? Jo, absolutt alle fornuftige tiltak her – økt selvberging i landbruket, opprustning av katastrofeberedskap i Heimevernet og Sivilforsvaret, en redningsaksjon for samfunnskritiske håndverksfag, reetablering av innenlands industri, kriselager for matkorn, opprettholdelse av bosetting i distriktene og vern av essensielle naturområder – koster mer penger enn det tjener inn. Det kommer dermed i konflikt med alle visjoner om vekst.

Økonomer kan alltid finne alternativ pengebruk som kan gi mer økonomisk vekst, såfremt verden er politisk og økologisk stabil. I en verden med høyrepopulisme på framvekst, flyktningkrise, utarming av grunnvann i Sentral-Europa og klimaendringer virker det derimot som det er helt andre scenarier vi må forberede oss på.

I tillegg vil klima- og naturkrisene uansett påvirke norsk økonomi. En ny WWF-rapport melder at Norge er blant landene i verden som vil tape mest på naturødeleggelser og spår at BNP vil synke med 80 milliarder årlig fra 2050.¹⁴ Dette er også negativ økonomisk vekst, men utenfor vår kontroll, og i et scenario der vi ikke klarer å tøyte endringene. Utover en hyggelig og bærekraftig klode, har vi derfor også masse å vinne på å gjøre alt vi kan for å begrense omfanget av klima- og naturkrisene.

Hvis ikke oss, hvem?

Forskere regner med at vi har et globalt karbonbudsjett, altså hvor mye klimagasser vi kan slippe ut og samtidig nå klimamålene. Dersom vi skal gi mindre utviklede land i verden rom for økonomisk vekst og utvikling, betyr det altså at vi må kutte betraktelig mer i vårt forbruk på hjemmebane. Klimaforskerne Alice Bows-Larkin og Kevin Anderson kom allerede i 2013 med forskning som viser at vi ikke kan ha økonomisk vekst i de rike landene og samtidig nå FN's klimamål.¹⁵ I november 2019 signerte 11 000 forskere en artikkel som slår fast at høyinntektsland må basere våre økonomiske modeller på andre mål enn økt BNP hvis vi skal unngå økologisk kollaps.¹⁶ I klimarettferdighetens navn er det altså Norge og andre rike land som først må kutte i vår økonomiske vekst.

I Norge mener klimaforsker Carlo Aall at vi må ta BNP tilbake til omtrent 2005-nivå, dersom vi skal nå klimalovens krav til utslippsnivå i 2050 - rett og slett fordi teknologisk utvikling og karboneffektivisering kommer for sakte og for sent.

---

¹³ Andersen (2018): "Konflikter, krig og folkevandring kan klimaramme Norge". <https://forskning.no/klima-ntb-olje-og-gass/konflikter-krig-og-folkevandring-kan-klimaramme-norge/1270550>

¹⁴ Sandberg (2020): "Naturødeleggelser kan ramme norsk økonomi knallhardt". <https://www.dagsavisen.no/nyheter/innenriks/naturodeleggelser-kan-ramme-norsk-okonomi-knallhardt-1.1662464>

¹⁵ Anderson (2013): "Avoiding dangerous climate change demands de-growth strategies from wealthier nations". <http://kevinanderson.info/blog/avoiding-dangerous-climate-change-demands-de-growth-strategies-from-wealthier-nations/>

¹⁶ Ripple et al. (2020): "World Scientists' Warning of a Climate Emergency". <https://academic.oup.com/bioscience/article/70/1/8/5610806>

Det finnes mange områder med stort potensiale for nedskalering, og både MDG og GU har god politikk på blant annet redusert materielt forbruk. Det er flere som allerede mener at vår faktiske politikk allerede vil føre til motvekst, uten at vi bruker begrepet.

Grønn vekst er urealistisk

Drømmen om grønn vekst og nye teknologiske løsninger har dominert norsk klimapolitikk siden 90-tallet, og samtidig har utslippene økt. Samtidig glemmer man det store bildet; med karbonbrillene på glemmer forkjemperne helt tap av biomangfold, hogst, plastforurensning og industrielt landbruk.

Økonomisk vekst i seg selv er ikke et onde. Problemet er derimot at vi hittil ikke har klart å koble økonomisk vekst fra negative konsekvenser for klima og miljø, i form av økt forbruk av ressurser, utslipp av klimagasser, og ødeleggelse av natur. Det er også høyst usannsynlig at vi får det til i fremtiden, og ihvertfall ikke på et nivå hvor vi samtidig holder oss under 1,5 grader global oppvarming.¹⁷

Grønn vekst er lett å selge, fordi det bygger videre på status quo. Men når forskning viser at vekst og økte utslipp er uløselig knyttet sammen, blir det å utelukke fremme grønn vekst og teknologisk utvikling et rent kommunikativt grep. Grønn vekst og techfix har faktisk blitt en trussel mot reell handling for klima, fordi det fungerer som en hvilepute. Man vil heller satse på hydrogen-biler og et framtidig, velfungerende internasjonalt kvotesystem, enn å røre ved begrepet motvekst.

Så, hvorfor fungerer ikke grønn vekst?

Rapporten “Decoupling Debunked” fra the European Environmental Bureau viser at det er (minst) syv grunner til at vi ikke hittil har klart, og ikke kommer til å klare å ha økonomisk vekst uten økte utslipp.

1. Økende kostnader for utvinning av energi og materialer

Vi må bruke mer energi for å utvinne mer energi: Når man utvinner en ressurs blir de lettest tilgjengelige alternativene brukt først. Det betyr at videre utvinning av ressursen blir dyrere, mer ressurskrevende og forurensende, og altså gir større miljøbelastning. Dette gjelder for eksempel sjeldne metaller og mineraler, eller utvinning av olje fra tjæresand eller boring i Arktis. Det gjelder også fornybar energi.

Det blir mer og mer ressurskrevende med fornybar energi når man må bygge ut de minst åpenbare og enkleste løsningene.¹⁸ I tillegg er det blitt mer krevende å utvinne sjeldne mineraler og metaller, som blant annet er viktig for grønn teknologi. Det hele gir en negativ spiral der vi må utvinne flere ressurser for å kunne bygge infrastruktur for å utvinne flere ressurser.

Økonomien trenger energi og materialer for å både vokse eller beholde samme størrelse, og det blir vanskeligere, dyrere og mer ressurskrevende å få tak i de

---

¹⁷ Parrique et al. (2019): “Decoupling debunked: Evidence and arguments against green growth as a sole strategy for sustainability”. *European Environmental Bureau*.

<https://eeb.org/library/decoupling-debunked/>

¹⁸ Capellán-Pérez, Castro & Miguel (2018): “Dynamic EROI of the global energy system in future scenarios of transition to renewable energies”.

https://www.researchgate.net/publication/327346201_Dynamic_EROI_of_the_global_energy_system_in_future_scenarios_of_transition_to_renewable_energies

samme ressursene.

2. Rebound-effekter

Det vinnende argumentet for grønn vekst er at vi kan bruke ressursene våre mer effektivt, altså at vi ikke bruker mer, men får mer. *Rebound-effektene* viser hvorfor det ikke nødvendigvis stemmer:

a. Direkte rebound-effekt: Økt effektivitet = økt forbruk.

Person X kjøper en hybridbil. Hybridbilen bruker mindre bensin, som gjør det billigere for X å bruke bilen. X kjører derfor mer, oftere og lengre, og vinninga går derfor opp i spinninga.

b. Indirekte rebound-effekter: sparte penger brukes på noe annet

Y bryr seg om klima og lommeboka, og bruker derfor bilen mindre. Y sparer penger på dette, og får derfor endelig råd til å fly på ferie til Thailand. Litt pessimistisk betyr det at all økt kjøpekraft potensielt kan brukes på miljøskadelig adferd.

c. Rebound på makronivå: effektiviseringen gjør at vi skaper miljøskadelige system

Elbiler har blitt så effektive og billige at både X, Y, Z og alle deres venner har fått bil og sluttet å sykle og ta toget. Dermed må man bygge om byene og legge motorveier så folk kommer seg fram med bilene sine. I tillegg legger de kjøpesentre utenfor byene, så X, Y og Z til slutt er avhengige av bilen for å komme seg rundt.

I verste fall kan rebound-effektene gjøre at det som i utgangspunktet var et godt tiltak blir totalt nullet ut (back-fire). Da har en effektivisering faktisk gjort at utslippene øker, som med Y sin ferie. Ellers kan rebound-effektene delvis slå inn, og sakke ned frikoblingen mellom økonomisk vekst og økte utslipp.

3. Problemskift: man løser et problem, men skaper samtidig et annet

Fornybar energi blir ofte framstilt som 100 prosent ren, men om man bare ser på utslipp av klimagasser får man ikke med seg hele bildet. Selv om man senker utslippet samtidig som man har økonomisk vekst, bruker man for eksempel større områder av naturen (solceller, biomasse), eller utvinner sjeldne metaller med en enorm belastning for miljøet (vindkraft, elbiler).¹⁹ Oppdemming for vannkraft kan gi utslipp av metangass som følge av økt algevekst, som til og med kan skape større utslipp enn fra fossil energi.²⁰

Kjernekraft kan erstatte fossil energi, men utvinning av ressursene som kreves skaper andre problemer: tap av biomangfold, vannforurensning, andre konsekvenser av gruvedrift og transporten, farlig avfall og ressursknapphet. Vi får derfor en konflikt mellom å senke utslipp og å ivareta biologisk mangfold (klima mot natur). En ekte forkjemper for grønn vekst må derfor kunne bevise hvordan man samtidig kan unngå andre store negative konsekvenser for naturen.

¹⁹ Sele (2013): "Den grønne teknologiens svarte sider". <https://forskning.no/alternativ-energi-hogskulen-i-sogn-og-fjordane-klima/den-grone-teknologiens-svarte-sider/601838>

²⁰ Deemer et al. (2016): "Greenhouse Gas Emissions from Reservoir Water Surfaces: A New Global Synthesis". <https://academic.oup.com/bioscience/article/66/11/949/2754271>

4. Service og tjenester har også påvirkning

Service- og tjenestesektoren bruker mindre ressurser enn primær- og sekundærnæringene. Mange håper derfor at vi kan bygge samfunnet på å drive med tjenester (utdanning, forsikring, reklame, finans) i stedet for industri, og dermed få grønn vekst. Vi trenger en overgang til yrker basert på tjenester og kunnskap, men det må skje parallelt med et kutt i de mest miljøfiendtlige næringene, ikke som et tillegg.

a. *I tillegg til, ikke i stedet for*

Det har vist seg at vekst i tertiærnæringen kommer i tillegg til primær- og sekundærnæringene og dermed gir økt miljøbelastning. Folk jobber med service og tjenester om de allerede har et sted å bo, mat på bordet og måter å komme seg rundt på, ikke i stedet for dette. I tillegg trengs det også fysisk infrastruktur for immaterielle tjenester - laptop for Netflix, lyskastere for konserter osv. Service og tjenester bygger derfor også på forbruk av materialer, energi og omfattende infrastruktur.

b. *Potensialet i rike land er minimalt*

I rike land har vi allerede en stor service- og tjenestesektor. Den lille siste biten av for eksempel industri og landbruk er nødvendig hvis vi skal ha mat og hus også i framtida. Det betyr at landene som skal kutte mest i praksis allerede har kuttet det vi kan ved å gå over til service og tjenester.

c. *Tjenester har også utslipp*

Mer tjenester gir mer utslipp, ifølge FN's klimapanel. Det er fordi de også bygger på infrastruktur, forbruk av energi, transport osv. Det grelleste eksempelet er kanskje Bitcoin. Dersom bruken fortsetter å vokse, kan det alene gi mer enn to graders oppvarming de neste 30 årene.

5. Resirkulering har sine begrensninger

Sirkulærøkonomi er en del av klimaløsningen, men ikke løsningen i seg selv. For det første kreves det påfyll av energi og ressurser å resirkulere. For det andre blir materialer "brukt opp" når de har blitt resirkulert flere ganger. For det tredje er resirkuleringsgraden fremdeles lav. Å mene at man kan ha grønn vekst i en sirkulærøkonomi er derfor selvmotsigende fordi det bygger på å ha vekst, men forbruke de samme ressursene – ressursene som blir slitt ut når de er resirkulert mange ganger.

6. Teknologisk utvikling går for treigt

Mye av teknologien som kunne ha gitt oss grønn vekst har allerede eksistert lenge, uten at det har gitt nevneverdig effekt. Dessuten er ikke teknologisk utvikling alltid bærekraftig. Globalt er det generelt billigere å bruke naturressurser enn arbeidskraft. Teknologisk utvikling i en vekstorientert økonomi blir derfor lett å bruke mer ressurser for å tjene mer – en effektivisering av pengebruk, ikke av hvordan vi bruker naturressursene våre.

Det er derfor flere grunner til å være skeptisk til at teknologien vil redde oss. Viktigst er kanskje likevel at det går for treigt for å løse krisene vi står i. Kanskje fremtidig utvikling gir nytt håp, såfremt man unngår rebound-effekten (punkt 3) og problemskift (punkt 2). Allikevel er det høyst risikabelt å vente på at gode

løsninger skal dukke opp på ett eller annet tidspunkt.

7. Kostnadsskift – vi flagger ut skitten industri

Noen få OECD-land har – til en viss grad – klart å frikoble innenlands produksjon og industri fra økonomisk vekst. Det finnes derimot ingen land som har klart å frikoble utslipp fra forbruk og økonomisk vekst. Mye tyder på at de få eksemplene man har på kortvarig grønn vekst kommer av økt miljøbelastning et annet sted i verden. Generelt kan man si at rike land flytter og outsourcer forurensende produksjon til lavinntektsland.

Det er ikke noe mål å feire kutt i utslipp per innbygger i Norge mens vi opprettholder et enormt forbruk, dersom det bunner i at vi har flagget ut skitten industri til utlandet.²¹

Disse syv grunnene er hver for seg gode argumenter for at grønn vekst ikke fungerer. Samlet gir de god grunn til å vrake ideen om grønn vekst, og tenke nytt om vårt økonomiske system.

Vekst = null visjon

Mange mener motvekst vil gjøre MDG og GU lite attraktive, og at det er en grunn til å ikke snakke høyt om økonomisk vekst. Det i seg selv er et interessant standpunkt. Hvor går grensen mellom politikk og PR? Skal vi la være å gå inn for politikk vi mener er riktig, fordi det potensielt kan gjøre oss upopulære? Og hvor går isåfall denne grensen?

Internasjonalt blåser det en vind av motvekst, med organisasjoner, akademia og bevegelser blant annet i Italia, Frankrike, Catalonia, Spania, Quebec, Østerrike, Ungarn, Belgia og Tyskland. Politiske partier som Alternativet i Danmark og Barcelona en Comú er tydelige i sin vekstkritikk, og har allikevel gjort gode valg.²²

Miljøbevegelsen har vært veldig forsiktige med å krisemaksimere de siste tiårene, av frykt for å skremme folk. Fridays for Future og Extinction Rebellion har gått imot dette og vært tydelige og realistiske, og vunnet massivt på det. Det kan derfor godt være at et tydelig standpunkt vil være bra for oss.

Det er åpenbart ingen av oss som vil minske oppslutningen om Grønn Ungdom og MDG. Men på samme måte som motvekst kan kommuniseres som økonomisk krise, kan vi også kommunisere de positive aspektene.

En verden med nok til alle, for alltid

For de aller fleste mennesker har verden blitt et bedre sted. Vi er privilegerte med bedre helse, lengre liv og mindre utfordringer enn flere generasjoner før oss. Om man derimot ser på de fleste andre livsformer på kloden har tilværelsen blitt verre. Vi har en gryende forståelse for at vårt overforbruk går på bekostning av andre levende organismer.

---

²¹ Schröder & Storm (2018): “Economic Growth and Carbon Emissions: The Road to ‘Hothouse Earth’ is Paved With Good Intentions”. <https://www.ineteconomics.org/research/research-papers/economic-growth-and-carbon-emissions-the-road-to-hothouse-earth-is-paved-with-good-intentions>

²² Kallis, Mastini & Jackson (2018): “The Politics of Post-Growth”. <https://www.greeneuropeanjournal.eu/the-politics-of-post-growth/>

I tillegg lever vi i et samfunn med et evig jag etter “mer, større og bedre”, låst fast i forbrukskarusellen og tidsklemma. Alt dette peker på at dagens økonomiske system ikke fungerer. Vi må åpne øynene for å tenke nytt: gå fra enormt materielt forbruk, stress og press til et bedre liv med tid, ro, naturopplevelser og fellesskap. Vi må ikke frikoble økonomisk vekst fra klima- og naturkrisen – vi må koble økonomisk vekst fra idéen om et godt liv og et trygt samfunn.

I Barcelona tok motvekst av etter finanskrisen i 2008, og i Frankrike er store deler av bevegelsen knyttet til de “Gule vestene”. I stedet for å bygge videre på et sosialt urettferdig system der de svakeste først faller igjennom, så de behovet for en større systemendring. Fordi økonomiske kriser gjentar seg i vårt rådende økonomiske system er det på tide å tenke annerledes.

Denne plattformen er et retningsvalg, og den inneholder derfor ikke konkrete politiske tiltak for motvekst. Det betyr ikke at de ikke finnes. Overordnet handler det om mer lokal produksjon, reduksjon av ulikhet, borgerlønn eller jobbgaranti, mindre reklame, mindre frihandel, gratis grunnleggende borgertjenester, begrensning av produksjon og forbruk, maktgrenser for inntekt og eiendom, og generelt mer samarbeid og fellesskap²³ - politikk vi kan spinne videre på etter veivalget.

Avhandlingen “The Political Economy of Degrowth”²⁴ er 700 sider om hvordan man gradvis kan endre dagens samfunn på en demokratisk, rettferdig og økologisk forsvarlig måte. Det er derfor ikke sant at motvekst-bevegelsen ikke har et konkret alternativ til dagens vekstsamfunn, selv om det ikke er redegjort for i denne plattformen.

Motvekst er å velge et samfunn innenfor naturens bæreevne, der vi ikke forbruker mer enn de ressursene vi har. Et valg om en rettferdig økonomi innenfor planetens tåleevne, bygget på verdier som mangfold, kreativitet, og at vi kan være tilfredse med å ha nok.

Argumenter mot motvekst i Norge

Alle med hjerte for grønn politikk kan trolig være enige om noen grunnleggende ting: Det vi gjør i dag, fungerer ikke. Markedet løser ikke problemene våre alene. BNP er ikke et godt nok mål på velstand og livskvalitet. Og hvis man setter økonomisk vekst foran alle andre hensyn, klarer man ikke å stanse klima- og miljøkrisene på jorden.

Man kan være enige om alt dette, og likevel mene at motvekst ikke er løsningen. I stedet kan De Grønne være agnostiske til vekst: Vi skal fokusere på å løse miljøproblemene, og så får vi se hva som skjer med økonomisk vekst. Dermed kan vi fortsette å være kritiske til andre partiers jag etter maksimal vekst, uten at vi vedtar å avvikle det økonomiske systemet. Vi må vise at vi har en helt unik, attraktiv modell for økonomisk vekst som er egnet for det 21. århundret. Det er flere grunner til at vi bør velge en slik mellomposisjon.

1. Resesjon er ikke moro

Hvis motvekst gjøres riktig - planlagt og rettferdig - kan det kanskje fungere. Men da må man først gå fullstendig bort fra dagens økonomiske system. Det er ikke garantert at det lar seg gjøre kontrollert eller raskt nok. Motvekst innenfor økonomien vi har i dag,

---

²³ Smith (2019): “En ny økonomi?”. <https://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/i/QoK8wV/en-ny-oekonomi-tone-smith>

²⁴ Parrique (2019): “The political economy of degrowth”. <https://tel.archives-ouvertes.fr/tel-02499463/document>

derimot, er det samme som "styrt resesjon". Resesjon er et begrep med negative assosiasjoner, av god grunn: Når økonomien krymper, betyr det lavere inntekter, høyere arbeidsledighet, stans i investeringer, gjeldsproblemer og flere andre negative effekter.²⁵ En ond spiral kan oppstå når folk slutter å bruke penger, som igjen forsterker problemene for bedrifter.

Hvis bruttonasjonalprodukt faller konsekvent over tid er vi inne i en *depresjon*. Dét er ikke noe hyggelig. Krasjet på Wall Street i 1929 førte til 25 prosent arbeidsledighet. Under finanskrisen i 2008 og 2009 gikk store banker overende og mange mistet jobbene sine. I Europa måtte flere land ha redningspakker og innføre en ekstrem sparepolitikk som lammet dem i årevis etterpå.

Dette virker krevende nok i seg selv. Men samtidig som vi løser miljøproblemene skal vi også motarbeide sosial ulikhet og fattigdom. I teorien kan vi gjøre dette mens økonomien krymper – ved å omfordele mer. Men hvorfor skulle vi klare å omfordele mer i en slik situasjon, når vi ikke engang klarer det under dagens vekstøkonomi? Omfordeling er et spørsmål om politisk vilje, og det er enklest i gode økonomiske tider. I en resesjon blir det ekstremt mye vanskeligere: De rike vil klamre seg til alt de har, og kanskje slutter folk å bruke penger og sparer i stedet. Dette går utover blant annet butikker, kafeer og restauranter der mange lavtlønnede jobber. I verste fall kan altså motvekst *forverre* sosial ulikhet.

2. Nullvekst = null venner

Økonomisk vekst, lønnsvekst og pengevekst er populært. Vi kan like det eller ikke, men det blir ikke mindre sant. Samtidig har "de gule vestene" og bompengelopprøret vist hvor vanskelig det er å få støtte til radikal miljøpolitikk som oppleves å ramme folk direkte. I 2021 er det stortingsvalg, og MDG skal i regjering. Hvis vi nå går hardt ut mot vekstmodellen, gjør vi oss selv mye mindre attraktive.

De store partiene er allerede skeptiske til oss pga. oljepolitikk og lignende, men denne saken vil splitte enda mye mer. Det finnes sikkert andre politikere som forstår at maksimal vekst for alltid er problematisk, men å gå så langt som systemskifte skaper store konflikter akkurat når vi skal søke kompromisser. Med motvekst som hovedstrategi er det nærmest utenkelig at AP eller Høyre kan regjere med MDG. Hvis vi skal følge GUs vedtak om å se til venstresiden, kan det derimot hende at en kraftig satsing på vekst i grønne næringer er den beste måten å forene de rødgrønne.²⁶

Grønn vekst appellerer også til næringslivet, som endelig er i ferd med å innse at De Grønne har noen gode idéer for fremtiden. Motvekst vil skyve bedriftene unna igjen - selv de snilleste av dem er motivert av profitt. Et kanskje enda større problem er fagbevegelsen, der vi endelig har fått foten innafor etter at de tidligere ikke ville røre oss. Hvis oljesaken kan skape så mye trøbbel, må vi anta at det ikke blir tatt godt imot om vi går imot veksten som arbeidstakerne ser seg avhengige av.

Et mer generelt poeng er at selv om miljøproblemene framstår stadig mer alvorlige, betyr ikke dét at MDG automatisk må vedta stadig mer radikal politikk. Vi er altfor langt unna å

---

²⁵ Crash Course (2015): "Recession, Hyperinflation and Stagflation: Crash Course Econ#13". <https://www.youtube.com/watch?v=BHw4NStQsT8>

²⁶ Marsdal (2020): "De rødgrønnes vinneroppskrift". <https://www.dagbladet.no/kultur/de-rodgronnes-vinneroppskrift/72061092>

få gjennom tiltakene vi allerede står for. Nå som den politikken er blitt mer akseptert, bør vi ikke gjøre oss uspiselige igjen ved å vedta noe som folk oppfatter som ekstremt.

Noen grønne partier er mer vekstkritiske enn oss, andre er det ikke. Tyske Die Grünen, det ledende miljøpartiet i Europa, har i stedet begynt å snakke om en "øko-sosial markedsøkonomi" – å bruke markedet til å få til effektive miljøtiltak.²⁷ De har styrket seg kraftig på meningsmålinger og kan snart være Tysklands største parti.

3. Hva er motvekst i praksis?

Folk har alltid kritisert kapitalismen, men vi har ennå ikke fått på plass noe gjennomførbart og uttestet alternativ til å ha en eller annen form for markedsøkonomi styrt etter vekstprinsippet. Tidligere forsøk med en sosialistisk planøkonomi (Sovjetunionen, Venezuela etc.), har endt katastrofalt for økonomien og/eller demokratiet. Det kommer stadig ønsker om et nytt økonomisk system, sist eksemplifisert ved den nye rapporten fra Spire og flere organisasjoner på venstresiden. Men hvordan dette nye systemet skal fungere har vi fortsatt ikke et klart svar på.

MDG er enten tydelig for eller åpne for mange av tiltakene som løftes fram av motvekst-tilhengere. For eksempel er redusert forbruk, klimaavgift til fordeling og mindre reklame vedtatt politikk, og vi ønsker prøveordninger med blant annet borgerlønn. Man trenger ikke være for en motvekstøkonomi for å støtte enkelttiltak som samsvarer. Men en total omveltning av hele måten samfunnet vårt er bygd opp er langt mer radikal politikk og ikke noe MDG går inn for i dag. Faktisk har partiet beveget seg bort fra noen av de sentrale idéene - arbeidsprogrammet nevner for eksempel ikke lenger å innføre lokale valutaer i Norge.

Det mest grundige beskrivelsen av hvordan vi kan bevege oss til en motvekstøkonomi kommer fra doktorgradsstipendiat Timothee Parrique ved Stockholm Resilience Centre. Han presenterer en lang rekke tiltak og vektlegger særlig at vi må endre grunnleggende eiendomsrett, hvordan vi arbeider og hvordan pengesystemet fungerer (interesserte lesere finner detaljene i Parriques 700 sider lange avhandling). Men disse initiativene er ikke testet ut i stor skala. De Grønne kan gjerne oppmuntre til forsøksordninger med enkelte av de mest egnede tiltakene lokalt. Men vi bør ikke vedta å gå inn for et helt nytt system på nasjonalt nivå hvis vi ikke vet om enkeltdelene fungerer.

Det viktigste er likevel at vi *ikke har tid* til å forsøke å bygge et helt nytt økonomisk system. Vi må kutte utslipp og redusere ressursbruken nå, ikke etter at den nye økonomien er på plass. En slik overgang vil ta årevis og kreve enormt mye planlegging, og før vi kan starte må vi overbevise velgerne om å fundamentalt endre alle viktige institusjoner i samfunnet vårt som forvaltningen, bankene, bedriftsorganisering osv. Det er mulig at Parrique eller andre motvekst-tilhengere har gode idéer, men det gjenstår mye før De Grønne eventuelt kan vedta så omveltende tiltak. Inntil vi har en gjennomførbar plan for hvordan en demokratisk motvekstøkonomi fungerer på nasjonalt nivå, er det mest effektive å handle innenfor det eksisterende systemet.

4. Motvekst stanser det grønne skiftet

---

²⁷ Nordbakken (2019): "Ny grønn liberalisme". <https://morgenbladet.no/ideer/2019/12/ny-gronn-liberalisme>

Å løse klima- og naturkrisene krever en monumental innsats. Ifølge ekspertene må vi doble årlige globale investeringer i fornybar energi for å nå klimamålene.²⁸ Dette er en stor utfordring allerede i dag. Hvordan skal vi få råd til en slik massiv satsing i en situasjon der økonomien krymper?

Robert Pollin, en økonomiprofessor som deler flere av motvekst-bevegelsens synspunkter, påpeker at å redusere BNP ikke nødvendigvis er et så effektivt klimatiltak. Å krympe økonomien med ti prosent gir ca. ti prosent utslippskutt. Dét tilsvarer dobbelt så kraftig økonomisk tilbakegang som etter krasjet i 1929, i bytte for en relativt begrenset effekt på klimaet.²⁹ Japan er et eksempel: Der har den økonomiske veksten vært svært lav i tjue år, men likevel er utslippene per innbygger der blant de høyeste i verden. Årsaken er at 92 prosent av landets energi kommer fra fossile brensler.

Derimot kan man hevde at det grønne skiftet best kan gjennomføres i en markedsøkonomi. I en kronikk i Morgenbladet skriver MDG-politiker Natalia Golis og oljedirektør Johnny Hesthammer: "Å løse klimakrisen i en situasjon der verdensøkonomien stagnerer eller krymper er urealistisk. Det vil føre til at investeringene i grønne løsninger vil falle, samtidig som de sosiale ulikhetene øker. Kapitalismens fundament er troen på vekst. Investorer har behov for å investere i noe som kan vokse. Fornybar teknologi tilfører næringslivet nettopp en slik ny mulighet for vekst. Det er derfor en perfekt symbiose mellom investorer og næringslivet på den ene siden, og de som vil redde miljøet og verden på den andre siden."³⁰

Fornybar energi er endelig konkurransedyktig med fossilt. Dette er ikke tiden for å sette energiomstillingen i fare. Vi har sett før hva resesjon kan føre til: Finanskrisen gikk svært hardt utover bedrifter innenfor fornybar energi, fordi bankene ikke ville låne ut penger til kraftprosjekter uten garantert lønnsomhet.³¹ Hvis vi legger om det økonomiske systemet nå, kan all den lovende innovasjonen som skjer innen ren energi bremse opp igjen. Da risikerer vi å låse oss fast i et samfunn drevet av kull, olje og gass.

Desentralisert småskala energiproduksjon, en sentral motvekst-idé, er svært positivt og noe MDG støtter. Men hele samfunnet kan ikke fungere slik, for da klarer man aldri å for eksempel avkarbonisere stål og sement. Slike store, virkelig krevende innovasjonsprosjekter – som er helt nødvendige fram til hele verden eventuelt går inn for motvekst – krever musklene som bare stater og store bedrifter har.

Hvis Norge skal fortsette å være en velferdsstat trenger vi næringer som kan ta over etter olja. Vi har store muligheter innenfor fornybar energi, grønn industri og en rekke tjenestenæringer. Men hvis det skal bli noe av det grønne skiftet, må det være muligheter for vekst i Norge. Innfører vi en motvekstøkonomi, vil disse bedriftene enten gå konkurs eller flagge ut til andre land.

---

²⁸ IRENA (2020): "Double the Share of Renewables in the 'Decade of Action' to Achieve Energy Transition Objectives". <https://www.irena.org/newsroom/pressreleases/2020/Jan/Double-the-Share-of-Renewables-in-the-Decade-of-Action-to-Achieve-Energy-Transition-Objectives>

²⁹ Pollin (2018): "De-growth vs a Green New Deal". <https://newleftreview.org/issues/II112/articles/robert-pollin-de-growth-vs-a-green-new-deal>

³⁰ Golis og Hesthammer (2019): "Grønn vekst er så visst mulig". <https://morgenbladet.no/ideer/2019/05/gronn-vekst-er-sa-visst-mulig>

³¹ Nilsen (2010): "Finanskrisen ikke over for fornybar energi". <https://www.tu.no/artikler/finanskrise-ikke-over-for-fornybar-energi/254251>

En moderat økonomisk vekst gir oss handlingsrommet vi trenger for å avkarbonisere energisystemet og redusere ressursforbruket. Å endre hele det økonomiske systemet gjør det muligens bare vanskeligere.

5. Reell grønn vekst er mulig (men vanskelig)

“Vekst” er ikke én ting. Den kan være sunn (grønn og rettferdig) eller usunn (grå og urettferdig). Grønn vekst handler om å produsere mer med stadig færre ressurser. Det er mange måter å gjøre dette på: bruke eksisterende ressurser mer effektivt, skifte til nye ressurser som det er mer av (eks: fra en begrenset mengde fossilt brensel til ubegrenset fornybart som sol), eller produsere mer av det som ikke bruker av naturressursene i det hele tatt (kunst, videospill osv.).

Absolutt frikobling av vekst og ressursforbruk er mulig. På flere viktige områder har det skjedd allerede³²: Økonomien i USA har for eksempel vokst kraftig siden 1980-tallet, men total energibruk har ligget flatt – og forbruket av mineraler (kobber, aluminium osv.), tømmer, ferskvann og andre viktige ressurser har sunket. Verden lyktes også med å stanse ødeleggelsen av ozonlaget uten å stanse den økonomisk veksten. Kanskje viktigst: Flere land har de siste årene klart å redusere utslippene samtidig som BNP vokser - selv medregnet importerte produkter.

Spørsmålet er om vi kan frikoble raskt nok til å redde kloden. For å ha et tallfestet mål på dette har BI-økonom og MDG-politiker Per Espen Stoknes utviklet ideen om *reell grønn vekst*.³³ Dette målet viser at *ressursproduktiviteten* (mer verdi for mindre ressurser) må øke med omtrent 5-7 prosent årlig. Dette er selvsagt kjempevanskelig – men det er ikke umulig.

Kritikere av grønn vekst påpeker at det er klare grenser for hva planeten tåler og at små forbedringer derfor ikke er nok. Reell grønn vekst er svaret – det tar utgangspunkt i nettopp jordens 8 viktigste tålegrenser.³⁴ Dermed er det enkelt å vite om et lands økonomi er “bærekraftig”: Hvis den oppfylder målet for reell grønn vekst, ligger den innenfor det kloden tåler.

En studie av Stoknes og klimaforsker Johan Rockström viser at det finnes eksempler på grønn vekst i tråd med klodens tålegrenser. Både Sverige, Finland og Danmark klarte å oppnå reell grønn vekst (basert på klimagassutslipp) i perioden 2003-2014.³⁵ Norge har derimot ikke klart det, mye på grunn av oljenæringen. De viser også reell grønn vekst åpner for at utviklingsland kan ha høy økonomisk vekst i noen år til.

---

³² Smith (2019): “Economic growth shouldn’t be a death sentence for Earth”.

<https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2019-10-23/economic-growth-shouldn-t-be-a-death-sentence-for-earth>

³³ Stoknes (2019): “Reell grønn vekst er i dypøkologiens ånd”.

<https://www.harvestmagazine.no/pan/er-gronn-vekst-en-illusjon>

³⁴ Bjørkeng (2020): “På tross av miljøbevegelsens protester: Forskere mener at grønn vekst er mulig”. *Aftenposten abonnements-sak, full tekst her*:

https://docs.google.com/document/d/1zdkhKrCSU5SCDww_T2WgFQ3xzR2fr14al31Q0-ixHfs/edit

³⁵ Stoknes & Rockström (2018): “Redifining Green Growth within Planetary Boundaries”.

<http://stoknes.no/wp-content/uploads/2018/04/2018-04-GreenGrowthNordics-ERSS-Accepted-Manuscript.pdf>

Stoknes og Rockströms studie inkluderer ikke utflagging av industri (“karbonlekkasje”), og kritikere argumenterer med at dette motbeviser funnene deres. Forfatternes svar er at å inkludere dette vil føre til dobbelttelling av utslipp - den praktiske løsningen er å telle nasjonale utslipp og eventuelt innføre karbontoll på importvarer. Det andre sentrale motargumentet er “rebound-effekten”, altså at effektiviseringstiltak blir spist opp av høyere forbruk. Men dette har vi kontroll over hvis vi måler ressursproduktiviteten riktig - det ligger i definisjonen av reell grønn vekst at avstanden mellom økt ressursproduktivitet og forbruksvekst er innenfor planetens tålegrenser.

All vekst er ikke lik. Som Stoknes selv har påpekt³⁶: Vi har hatt grå vekst i Norge fordi Solberg-regjeringen har prioritert vekst i oljenæringen og lignende over miljøtiltak som monner. Du behøver ikke være for motvekst for å mene at norske politikere må skjerpe seg kraftig.

Motvekst går løs på feil motstander: Det er ikke vekst i seg selv som er problemet, det er neoliberal markedsøkonomi som har løpt løpsk.³⁷ Hvis markedet får operere fritt, vil bedrifter fortsette å produsere ting som ødelegger kloden så lenge det er profitt å hente. Løsningen er enkel: strenge reguleringer. Det er slik vi har løst tøffe miljøproblemer før.

Vi må ha vekst på de riktige områdene. Kull, olje og gass, bensin- og dieslbiler, industriell kjøttproduksjon og veibygging bør kuttes ut raskt. Men fornybar energi og energieffektivisering bør vokse kraftig. Og vi bør legge opp samfunnet til å dreie seg mer om ulike typer tjenester som ikke skader miljøet: kunst, naturopplevelser, underholdning, utdanning, omsorg for barn og eldre og fysisk og mental helsehjelp. Økonomien kan og bør vokse på disse viktige områdene.

Det grønne skiftet fører faktisk til energieffektivisering av seg selv. Grunnen til at økonomien vår er så ressurskrevende er at den er basert på helt enorm sløsing.³⁸ I motsetning til hva Norsk olje og gass vil at du skal tro, kreves det mye mindre energi fra fornybart enn fra fossilt for å gjøre samme jobben.³⁹ Nullutslippsbygg, elbiler og lignende løsninger krever i seg selv mye mindre energi. Og solcellene og batteriene blir stadig mer effektive.

Det stemmer heller ikke at overgangen til fornybarsamfunnet må føre med seg nye, store miljøproblemer og enorm materialbruk. MDG har vært tydelige på at vi skal prioritere energikilder med lavest naturinngrep, slik som solcellepaneler på tak, flytende havvind, avansert biodrivstoff fra avfall og jordvarme. Og når det gjelder mineraler og lignende materialbruk skjer det lovende ting innenfor resirkulering: Forskere ved NTNU arbeider

---

³⁶ Stoknes (2017): “Grønn vekst eller grønt vås, Erna Solberg?”.

<https://www.dagbladet.no/kultur/gront-vas-eller-gronn-vekst-erna-solberg/69152733>

³⁷ Phillips (2019): “The degrowth delusion”.

<https://www.opendemocracy.net/en/oureconomy/degrowth-delusion/>

³⁸ Stoknes (2019): “8 nyanser av grønn vekst”. <https://www.harvestmagazine.no/pan/7-8-nyanser-av-gronn-vekst-1>

³⁹ Mullis (2019): “Dette norske oljestuntet får klimabevegelsen til å se rødt: - Det er alvorlig”.

<https://www.nettavisen.no/okonomi/dette-norske-oljestuntet-far-klimabevegelsen-til-a-se-rodt--det-er-alvorlig/3423869634.html>

for eksempel med teknologi som kan gi 100 prosent gjenvinning av litium fra elbilbatterier.⁴⁰ Dette kan til og med bli en lønnsom næring.

Det vi trenger er en økonomi der man betaler mer for færre produkter som er laget på bærekraftig vis og varer lengre og kan repareres. Det vi trenger er en *sirkulær økonomi*. Men en sirkulær økonomi kan også vokse (jo mer vi betaler for kjøp, leie og reparasjon, jo mer vokser verdiskapningen).

EUs nye klimaplan “European Green Deal”, er et forsøk på å få til en slik ny vekststrategi: Klimanøytralitet innen 2050, tiltak for å beskytte biodiversitet, nye arbeidsplasser i grønne næringer og en sirkulær økonomi der vekst er frikoblet fra naturressursforbruk. Planen er ikke perfekt, men den er et eksempel på at ting går i riktig retning.⁴¹

6. Norge bør bruke mer penger, ikke mindre

Å krympe den norske økonomien får ingen global effekt. Det finnes derimot en alternativ strategi der vi utnytter Norges rikdom til å endre verden. Nøkkelen til å bli kvitt fossile brenslers så raskt som mulig er massiv elektrifisering med fornybar energi og utslippsfri teknologi.⁴² Norge kan gjøre det samme som vi gjort i elbilpolitikken, nemlig å skape markeder for miljøteknologier. På den måten får vi ned kostnadene, slik at de kan konkurrere mot de gamle forurensende teknologiene.

Verden trenger at noen går foran og hjelper fram nullutslippsteknologiene som skal erstatte fossile brenslers på alle områder. Noen må ta ansvar for å gjøre konkurransedyktig blant annet karbonfangst og –lagring, flytende havvind, bølgekraft, hydrogen, ammoniakk, biogass, bygg i tre, el-lastebiler, el-taxier, elfly, karbonfritt stål og sement og mye mer, inkludert noen teknologier vi ikke vet om ennå. Her kan Norge spille en nøkkelrolle.

Miljøkampen er global, og den vil bli avgjort av utviklingen i land som Kina og India. Med vår ekspertise og enorme midler i Oljefondet kan vi også finansiere klima- og miljøtiltak i vekstøkonomier, slik at veksten der ikke tar oss utover planetens tålegrenser. Vi kan for eksempel:

- inngå avtaler om å stanse byggingen av nye kullkraftverk⁴³
- finansiere utbyggingen av fornybar energi i stedet
- lage flere partnerskap som Regnskoginitiativet, der vi betaler land for å beskytte natur

Dette er potensielt ekstremt effektive tiltak. Men de koster masse penger. Vi har ikke råd til dem hvis vi skal stanse veksten i Norge.

---

⁴⁰ Brandslet (2020): “Forskere vil resirkulere alt litium fra elbiler”.

<https://forskning.no/elektronikk-energi-miljoteknologi/forskere-vil-resirkulere-alt-litium-fra-elbiler/1606041>

⁴¹ Sachs (2020): “Europas Green Deal”. <https://www.liberal.no/artikler/2020/jeffrey-sachs-eu-green-deal>

⁴² Griffith (2019): “How do we decarbonize?”. <https://medium.com/otherlab-news/how-do-we-decarbonize-7fc2fa84e887>

⁴³ Sylte (2020): “Sola og vinden utkonkurrerer kull på pris allerede. Men det er ikke sikkert det får Kina og India til å droppe store kullkraftplaner”. <https://www.vl.no/nyhet/sola-og-vinden-utkonkurrerer-kull-pa-pris-allerede-men-det-er-ikke-sikkert-det-far-india-og-kina-til-a-droppe-store-kullkraftplaner-1.1680069>

Green New Deal er en mer effektiv miljøpolitikk enn degrowth. Fossilindustrien kan og bør krympes veldig raskt i tiden framover, men det er helt avgjørende at vi har sterk vekst i utvikling av ren energi. En Green New Deal handler om å produsere store mengder av utslippsfrie ting som infrastruktur, transportmidler og apparater, pumpe penger inn i miljøvennlige næringer og *skape* hundretusenvis av grønne arbeidsplasser. Motvekst betyr i praksis det motsatte.

Kapitalismen har definitivt vært treg til å skjønne greia med det grønne skiftet. Men markeder er mektige verktøy når de først begynner å fungere riktig, og derfra kan ting gå skikkelig raskt. Fornybar energi er nå i ferd med å ta av, og på børsen er det grønne aksjer som vokser aller mest.⁴⁴ Vi er på rett vei, men vi må få opp farten voldsomt.

7. Positive trender finnes og må forsterkes

Mange av oss tror at verden blir et stadig verre sted. Sannheten er at de fleste indikatorer går i riktig retning.⁴⁵ Dette betyr ikke at miljøsituasjonen ikke er alvorlig. Vi er i en krisesituasjon – men vi er ikke fortapt. Det er mye som skjer også på miljøområdet - det går bare altfor sakte.

Verdens befolkning vokser, men ikke uendelig. Etter hvert som land blir rikere, bremser befolkningsveksten opp. Dette er i ferd med å skje i mange vekstøkonomier. Samtidig bremser den økonomiske veksten av seg selv, og stabiliserer seg på et moderat nivå på et par prosent årlig.⁴⁶

De globale CO₂-utslippene har, forhåpentligvis, nådd toppen⁴⁷. 18 rike land, hovedsakelig i Europa som står for nesten en tredel av verdens utslipp, reduserte utslippene i snitt 2,2 prosent mellom 2005 og 2015.⁴⁸ Ikke bra nok, og noe skyldtes også finanskrisen – men et steg i riktig retning.

Forskere i prosjektet *Drawdown* har vist at vi kan nå 1,5-gradersmålet med eksisterende teknologier hvis vi raskt skalerer opp de 76 mest effektive av dem.⁴⁹ Det er ikke engang uoverkommelig dyrt. Og forskerne mener at næringslivet er avgjørende for å få det til.

Vi står midt i teknologiske skifter som kan gå mye raskere enn vi tror. I 2019 vokste vind- og solenergi med 15 prosent - dét tempoet er nok til å nå klimamålene.⁵⁰ Se på hva som

---

⁴⁴ Nilsen (2019): "Forvaltere ser grønn bølge i aksjemarkedet: - Nesten litt frenetisk".

<https://e24.no/boers-og-finans/i/OngEnB/forvaltere-ser-groenn-boelge-i-aksjemarkedet-nesten-litt-frenetisk>

⁴⁵ TED (2014): "How not to be ignorant about the world | Hans and Ola Rosling."

<https://www.youtube.com/watch?v=Sm5xF-UYgdg>

⁴⁶ Nordhaus (2020): "Must growth doom the planet?"

<https://www.thenewatlantis.com/publications/must-growth-doom-the-planet>

⁴⁷ Vernes (2020): "Verdens klimautslipp gikk faktisk ikke opp i 2019, ifølge IEA".

<https://www.abcnyheter.no/nyheter/verden/2020/02/12/195648693/verdens-klimautslipp-gikk-faktisk-ikke-opp-i-2019-ifolge-iea>

⁴⁸ Wilson (2019): "Carbon emissions: our research shows a decade of steady decline across Europe and the US". <https://theconversation.com/carbon-emissions-our-research-shows-a-decade-of-steady-decline-across-europe-and-the-us-112389>

⁴⁹ Peters (2020): "These are the 76 climate solutions we need to scale up right now to have a chance". <https://www.fastcompany.com/90470151/these-are-the-76-climate-solutions-we-need-to-scale-up-right-now-to-have-a-chance>

har skjedd på transportområdet på grunn av Tesla, eller i matverden når labdyrket kjøtt tar av. Ingen kan påstå at de vet hvor langt dette er kommet om ti, tjue eller tretti år. Da kan man heller ikke hevde at en bærekraftig vekstøkonomi er umulig.

Det er også enormt potensiale for å *reversere* klimaendringer gjennom karbonlagring, men da helst i naturlig form (ikke den typen Equinor grønnvasker seg med): storstilt tang- og tare dyrking, regenerativt landbruk og biokull er noen lovende alternativer. Alt håp er ikke ute selv om situasjonen i dag er skremmende!

Konklusjon 1: Tja til økonomisk vekst

Miljøproblemene skyldes ikke at ideen om grønn vekst ikke fungerer eller at MDG har for slapp politikk. De skyldes at mangel på politisk vilje. Vi vet hvordan vi løser klima- og naturkrisene og vi har alle teknologiene vi trenger. Derfor er ikke dette et valg mellom enten motvekst i hele økonomien eller Høyre sin grønnvaskede versjon av grå vekst. Grønn Ungdom kan løfte fram en mellomløsning. Vi skal sette klima og miljø foran å bli rikere, men vi er ikke imot at det blir mer grønn aktivitet i samfunnet.

Vi kan være vekstagnostikere - vi gjennomfører miljøtiltak, uavhengig av hvordan de påvirker den økonomiske veksten. Dét er holdningen til blant andre Kate Raworth,⁵¹ som har blitt kjent for sin idé om "donut-økonomien". Sagt på en annen måte: Vi er imot at BNP-indikatoren skal være det viktigste målet på et godt samfunn, men vi er ikke imot økonomisk vekst i seg selv.⁵²

Resolusjonen om vekst som GU vedtok i 2016 foreslo i utgangspunktet styrt resesjon i Norge. LS stemte ned det opprinnelige forslaget, men vedtok resolusjonen med tittelen *Klimaomstilling er viktigere enn BNP-vekst*. Der står det blant annet: "Hvis det viser seg å være politisk, sosialt og teknologisk mulig å forbedre karbonintensiteten i økonomien radikalt, slik at dette kutt målet kan kombineres med vekst i bruttonasjonalprodukt, så er det positivt. Men vi må ta høyde for at det kanskje ikke lar seg gjøre. I så fall skal hensynet til nødvendige og rettferdige utslippsreduksjoner vektet tyngre enn hensynet til økonomisk vekst på kort sikt." Dette er fortsatt det riktige standpunktet å lande på.

MDG har allerede mange forslag til tiltak i god motvekst-ånd: utvide statsbudsjettet med mål for livskvalitet og økologisk bærekraft; klimabudsjetter; regulere finansinstitusjonene strengere; lovfeste rett til å reparere; droppe gigantiske motorveiprosjekter; jobbe mindre, osv. Det står også tydelig i arbeidsprogrammet at vi ønsker å redusere forbruket i Norge (men det står ikke at dette skal skje gjennom nasjonal motvekstøkonomi). Dette er radikale, men fornuftige tiltak som De Grønne helt fint kan fortsette å stå for. Men du kan være for alt dette, og likevel mot at hele økonomien skal styres etter motvekstprinsippet. Grønn Ungdoms holdning bør være enkel: De delene av økonomien som ikke er bra for kloden bør krympe – det som er bra, kan vokse.

---

⁵⁰ Mullis (2020): "Fersk rapport: Kull kollapser og fornybar energi eksploderer". <https://www.nettavisen.no/okonomi/fersk-rapport-kull-kollapser-og-fornybar-energi-eksploderer/3423934132.html>

⁵¹ Cassidy (2020): "Can we have prosperity without growth?". <https://www.newyorker.com/magazine/2020/02/10/can-we-have-prosperity-without-growth>

⁵² Van den Bergh (2011): "Environment versus growth – A criticism of "degrowth" and a plea for "a-growth"". https://degrowth.org/wp-content/uploads/2011/05/van-den-bergh_degrowth-and-a-growth.pdf

Konklusjon 2: Vi trenger alternativer til økonomisk vekst

Et politisk parti skal skape rom for ideologisk tenking, kreativitet, og visjonære ideer, og for å sette kurs mot det vi ser som utopia. Og selv om debatten om vekst er vanskelig - kjempevanskelig! - sier den mye om hvilken verden vi sikter oss mot.

Som beskrevet i drøftingen er det mange grunner til at grønn vekst ikke fungerer. Det er også mange grunner til hvorfor vi aller helst skulle ønske at grønn vekst var reell. Først og fremst handler det om å være på vinnerlaget, og det er også der det hele begynner å bli problematisk. Jeg er ikke sikker på at motvekst er en vintersak for Miljøpartiet De Grønne. Derimot er jeg mer og mer sikker på at økonomisk vekst ikke er forenelig med en klode i økologisk balanse. Jeg er også sikker på at vi må begynne å diskutere ordentlige alternativer til et samfunn i økonomisk vekst.

Grønn Ungdom har denne muligheten. Vi har også mulighet til å være radikale på vegne av MDG, og åpne nye rom og arenaer i den offentlige debatten. Slik kan vi gi grobunn for motvekst som politisk tiltak i fremtiden, selv om de ikke støtter oss umiddelbart. Det er ikke viktig om vi bruker ordet motvekst eller ikke. Det vi derimot må gjøre, er å presentere et ordentlig og visjonært alternativ til "business as usual". Vi må sette kursen mot det samfunnet vi vil ha om 10, 20 eller 200 år, og ikke bare det samfunnet vi vil ha for å vinne valget i 2021.

Flere kilder

Podcaster

- *Grønnhetstyranniet* (2017): "#24: "Grønn vekst, eller?" m. Per Espen Stoknes, Arild Hermstad, Hulda Holtvedt." <https://soundcloud.com/gronnungdom/gronnhetstyranniet-episode-24>
- *ODI live events* (2019): "Can green growth solve climate change?". (Michael Liebreich vs. Kate Raworth) <https://www.odi.org/opinion/10509-live-events-podcast-can-green-growth-solve-climate-change>

Youtube

- *TED* (2016): "A healthy economy should be designed to thrive, not grow | Kate Raworth". <https://www.youtube.com/watch?v=Rhcrbcg8HBw>
- *TEDxTalks* (2016): "Can our economies grow forever? | Paul Ekins [TEDxUCL]". <https://www.youtube.com/watch?v=MLas-o8Er8M>
- "A-growth or degrowth? Prof. Jeroen van den Bergh and Prof. Giorgios Kallis". (NB dårlig lyd kvalitet) <https://www.youtube.com/watch?v=EfAEjjTEPL4>

Spørsmål til diskusjon

- Er det viktig at Grønn Ungdom tar et standpunkt om vekst akkurat nå?
- Tror vi at teknologien vil utvikle seg fort nok til å redde kloden?
- Hvordan skal vi vekte hensyn til PR opp mot politikk?
- Hvordan unngår vi en debatt á "Grønn Ungdom vil ta oss tilbake til 70-tallet"?
- Kan vi gå inn for noe som ikke er testet i Norge ennå?
- Knytter et tydeligere vekstkritisk standpunkt oss for tett opp mot venstresiden i norsk politikk?

Forslag til vedtak

F1: Den politiske plattformen «Vi trenger alternativer til vekst / Tja til økonomisk vekst» innstilles til LS-2-20 etter votering over alternativene.

F2: Begge alternativene legges ved innstillingen til landsstyret.

F3: Den politiske plattformen sendes ikke videre til MDG.

Vedlegg

1 - Vi trenger alternativer til vekst

2 - Tja til økonomisk vekst

Med vennlig hilsen, på vegne av det politiske utvalget for klima og natur,

Andreas Moksnes
Utvalgsleder

Oslo, 13. mars 2020

Emma Langmoen
Utvalgsmedlem

Barcelona, 13. mars 2020

VI TRENGER ALTERNATIVER TIL VEKST

Økologisk balanse er viktigere enn økonomisk balanse

Klima- og naturkrisen har blitt en brennende realitet. Vi lever utenfor naturens tåleevne, og det begynner å få flere og mer dramatiske konsekvenser. Grønn Ungdom erkjenner at så lenge vi forbruker mer enn vårt felles ressursgrunnlag, betyr bærekraftig produksjon og forbruk *mindre* forbruk og produksjon. Den mest miljøvennlige produksjonen og forbruket, er det som ikke skjer.

For de aller fleste mennesker har verden blitt et bedre sted. Vi er privilegerte med bedre helse, lengre liv og mindre utfordringer enn flere generasjoner før oss. Om man derimot ser på de fleste andre livsformer på kloden har tilværelsen blitt verre. Vi har en gryende forståelse for at vårt overforbruk går på bekostning av andre levende organismer.

Vi trenger en massiv omstilling til miljøvennlig energi, og grønn og effektiv teknologi. Samtidig ser vi at teknologien alene ikke får oss i land med klimamålene. I tillegg er grønn vekst en flopp. Vi mangler fremdeles å oppleve vedvarende, global og stor frikobling av økonomisk vekst og miljøbelastning.

Alt dette peker på at dagens økonomiske system ikke fungerer. Vi må åpne øynene for å tenke nytt, og gå fra enormt materielt forbruk og stress og press, til et bedre liv med tid, ro, naturopplevelser og fellesskap. Vi må ikke frikoble økonomisk vekst fra klima- og naturkrisen - vi må koble økonomisk vekst fra ideen om et godt liv og et trygt samfunn.

Grønn Ungdom prioriterer å kutte utslipp og stanse tapet av naturmangfold over vekst i BNP. Før det er bevist at reell grønn vekst er mulig i stor skala, prioriterer vi økologisk balanse før økonomisk balanse.

Grønn Ungdom mener at:

- Klimatiltak og naturvern er viktigere enn økt BNP. Vi går derfor inn for motvekst.

TJA TIL ØKONOMISK VEKST

Ja til vekstkritikk, nei til motvekst

Grønn Ungdom mener at klimaomstilling og naturbeskyttelse er viktigere enn økt bruttonasjonalprodukt. Vi er sterkt kritiske til de etablerte partienes jag etter maksimal vekst på bekostning av kloden og folks livskvalitet, og vi ønsker radikale tiltak for å avkarbonisere økonomien og redusere ressursforbruket. Vi fortsetter å mene at målet med politikken er å skape et medmenneskelig samfunn i økologisk balanse.

Samtidig anerkjenner vi at vi ikke har planen for et alternativt økonomisk system tilgjengelig i dag. Grønn Ungdom mener også at verden trenger massive investeringer i ren energi, energieffektivisering og prosjekter for å ta vare på naturen. I Norge skal vi omstille oss vekk fra oljenæringen og stanse tapet av natur på svært kort tid. Vi har enorme utfordringer foran oss, og å krympe økonomien kan i verste fall gjøre dem enda vanskeligere å overvinne.

Grønn Ungdom er verken for eller mot økonomisk vekst. Vi prioriterer å kutte utslipp og stanse tapet av naturmangfold. Om dette fører med seg økt eller redusert økonomisk vekst er underordnet. Vi håper at en reell grønn vekst er mulig, men anerkjenner at det kanskje ikke lar seg gjøre.

Grønn Ungdom mener at:

- Klimatiltak og naturvern er viktigere enn økt BNP, men vi går ikke inn for motvekst på nasjonalt nivå i kommende stortingsperiode.
- Vi bør arbeide for en sirkulær økonomi i Norge og bruke livskvalitet og økologisk bærekraft som mål på samfunnets velstand istedenfor pengerikdom.
- Norge har finansielle muskler som kan bli avgjørende for å få fram viktige løsninger på globalt nivå. Vi bør gå foran og investere i forskning og utvikling innenfor lovende miljøteknologier.
- Norge bør sette i gang en storstilt satsing på økonomiske samarbeid med vekstøkonomier for å redusere klimagassutslippene og ta vare på naturen.

Til Sentralstyret
Kopi Landsstyret
Fra Nora Heyerdahl, internasjonal kontakt
Dato 13.03.20
Saksnr SST-6-20-088

grønn
ungdom

MIGRASJONSPOLITISK PLATTFORM

Bakgrunn

Økningen i antall asylsøkere på europeiske grenser i 2015 resulterte i at et nytt begrep - flyktningkrisen - ble allemannseie. Angela Merkel omtalte dette som «den største utfordringen jeg har sett i europeisk samarbeid i min tid som kansler.» Noen hevder at flyktningkrisen ikke er over, andre hevder den så vidt har begynt. Det er ikke så rart, sett i sammenheng med en eskalerende konflikt i Libya, kaos i Venezuela, og folkemord i Myanmar, for ikke å snakke om hvordan økende havnivå og andre biofysiske katastrofer kommer til å øke antallet migranter i verden.

Det er ikke færre flyktninger i verden i dag enn det var i 2015, tvert imot. Allikevel kommer det færre asylsøkere til Europa⁵³, og Norge tar imot historisk få⁵⁴. Dette skyldes i hovedsak mer effektive mekanismer for å stenge fluktruter til Europa. EU-Tyrkia-avtalen har senket ankomstene til Hellas betraktelig, og Italias avtale med Libyas kystvakt har senket ankomstene til Italia. Ungarn har bygget grensegjerder til Serbia og Kroatia, samt strammet opp asyllovgivningen sin, noe som har senket ankomstene til EU fra den østlige landruta. Bulgaria har gjort det samme, og bruker også fengsling som virkemiddel i kontroll av innvandring⁵⁵.

FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) ber verdenssamfunnet relokalisere 1,4 millioner flyktninger gjennom kvoteflyktningordningen i 2020⁵⁶. I 2018 tok europeiske land imot ca. 26 000 kvoteflyktninger.⁵⁷ Norge tok imot 2124.⁵⁸

Om flyktninger, asylsøkere og migranter

I 2019 er det over 70,8 millioner mennesker i verden som på grunn av ytre faktorer er tvunget vekk fra sine hjem. Av disse er 41,3 millioner internt fordrevne, 25,9 millioner er flyktninger, og 3,5 millioner er asylsøkere⁵⁹. Selv om det er vanskelig å generalisere på vegne av så mange mennesker i så forskjellige situasjoner, kan vi med sikkerhet si at livet som flyktning innebærer en rekke vanskeligheter. Dette er også gitt gjennom FNs definisjon av en flyktning⁶⁰ som en person som:

⁵³ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics

⁵⁴ <https://www.udi.no/statistikk-og-analyse/statistikk/vedtak-om-beskyttelse-asyl-20102019/>

⁵⁵ <https://reliefweb.int/report/bulgaria/immigration-detention-bulgaria-fewer-migrants-and-refugees-more-fences-april-2019>

⁵⁶ <https://news.un.org/en/story/2019/07/1041632>

⁵⁷ <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/68310>

⁵⁸ <https://www.udi.no/statistikk-og-analyse/statistikk/vedtak-om-beskyttelse-asyl-20102019/>

⁵⁹ <https://www.unhcr.org/ph/figures-at-a-glance>

⁶⁰ <https://emergency.unhcr.org/entry/55772/refugee-definition>

«owing to well-founded fear of being persecuted for reasons of race, religion, nationality, membership of a particular social group or political opinion, is outside the country of his nationality and is unable or, owing to such fear, is unwilling to avail himself of the protection of that country; or who, not having a nationality and being outside the country of his former habitual residence, is unable or, owing to such fear, is unwilling to return to it.»

med tillegg for Afrika (gjennom Organisasjonen for afrikansk enhet 1969):

«every person who, owing to external aggression, occupation, foreign domination or events seriously disturbing public order in either part or the whole of his country of origin or nationality, is compelled to leave his place of habitual residence in order to seek refuge in another place outside his country of origin or nationality»

og for Latin-Amerika (gjennom Cartagena-erklæringen av 1984):

«persons who have fled their country because their lives, safety or freedom have been threatened by generalised violence, foreign aggression, internal conflicts, massive violation of human rights or other circumstances which have seriously disturbed public order.»

En internt fordreven person er⁶¹:

«persons or groups of persons who have been forced or obliged to flee or to leave their homes or places of habitual residence, in particular as a result of or in order to avoid the effects of armed conflict, situations of generalized violence, violations of human rights or natural or human-made disasters, and who have not crossed an internationally recognized state border.»

Ansvar for internt fordrevne, og ikke minst for å hindre slike prosesser, ligger juridisk på den staten disse menneskene har sitt statsborgerskap, og oppholder seg i.

En *asylsøker* er en person som har krysset, eller er ved, en landegrense og søker om beskyttelse, uten at den søknaden er ferdigbehandlet. Noen av disse søknadene vil bli godkjent, da asylsøkere har rett på beskyttelse hvis det kan dokumenteres at de ikke kan motta beskyttelse i sitt opprinnelsesland (altså er man flyktning). Man kan også få opphold på humanitært grunnlag selv om man ikke kvalifiserer til flyktningstatus, noe som praktiseres svært ulikt av ulike stater. Andre søknader vil bli avslått, noe som fører til at asylsøkeren vil bli returnert. Man må være i et land, eller på grensa for å søke asyl i det landet.

FN ønsker å skille mellom de som er tvunget til å flytte på seg (flyktninger, internt fordrevne, asylsøkere i mange tilfeller), og de som gjør det valgfritt, som de kaller *migranter*. Et problem med dette skillet er at all migrasjon (permanent forflytning over betydelige avstander) til en viss grad er et aktivt valg, selv det å flykte fra krig. Alle klarer heller ikke flykte, og blir værende, selv om de er «tvunget» i like stor grad som de som får til å flykte. Samtidig, men motsatt, er det problematisk å omtale det å migrere som følge av fattigdom, klimaendringer, helse, ol. som fullstendig valgfritt, da dette ikke gjør deg til en migrant og ikke en flyktning. Ordet migrasjon vil i denne resolusjonen brukes som nøytralt begrep som ikke sier noe om årsakene til flyttingen.

---

⁶¹ <https://emergency.unhcr.org/entry/250553/idp-definition>

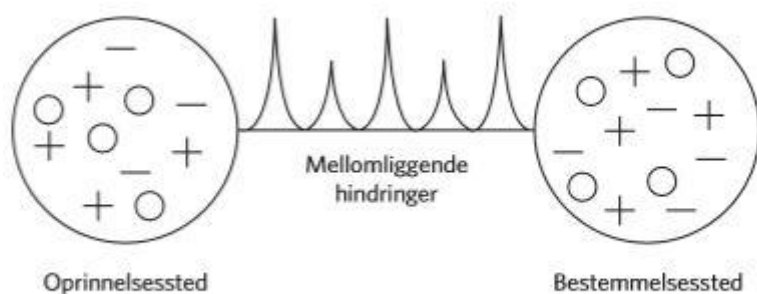
Landene som over en million mennesker er på flukt fra er Syria, Venezuela⁶², Afghanistan, Sør-Sudan og Myanmar. Etter disse følger en rekke afrikanske land sør for Sahara og i Midtøsten.⁶³ Asylsøkere til EU-land kommer i hovedsak fra Midtøsten og Afrika, samt Venezuela, Albania og Georgia.⁶⁴

Ettersom en flyktning ved definisjon ikke oppholder seg i sitt hjemland, er de nødt til å oppholde seg, og motta beskyttelse et annet sted. I de fleste tilfeller faller et stort ansvar på nabolandene. 84% av det totale antallet flyktninger oppholder seg i utviklingsland eller -regioner⁶⁵. For å skape en rettferdig og konstruktiv ansvarsfordeling mellom stater for beskyttelse og bosetting av flyktninger opererer UNHCR med overføringsflyktninger (også kalt kvoteflyktninger). Hver stat tar imot et valgfritt antall av disse, mer eller mindre basert på UNHCRs anmodning. I løpet av 2020 ber de verdenssamfunnet om å ta imot et totalt antall av 1,4 millioner flyktninger som trenger et nytt sted å bo⁶⁶.

Europeisk migrasjonspolitik

Europeisk migrasjonspolitik forholder seg overordnet til Everett Lees migrasjonsteori⁶⁷, også kalt «push-pull-modellen». Den trekker frem fire faktorer for migrasjon:

1. positive og negative forhold knyttet til opprinnelsessted (illustrert som + og - på figuren)
2. positive og negative forhold knyttet til bestemmelsessted (illustrert som + og - på figuren)
3. mellomliggende hindringer
4. personlige forhold

68

Europeisk migrasjonspolitik har gått ut på å gjøre de såkalt mellomliggende hindringene så store som mulig for å kontrollere mengden asylsøkere som kommer til Europa. Dette er blant annet gjort ved at man ikke kan gå om bord på konvensjonelle transportmidler som tog, fly, eller ferge til Europa uten å ha et visum først. Disse visumene kan være vanskelig å tilegne seg dersom man kommer fra spesielle områder, og det kan dermed være vanskelig å komme seg til et europeisk land for å søke asyl på en lovlig måte. Som

⁶² <https://www.unhcr.org/venezuela-emergency.html>

⁶³ https://data.worldbank.org/indicator/SM.POP.REFG.OR?most_recent_value_desc=true

⁶⁴ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_statistics#Citizenship_of_first-time_applicants:_largest_shares_from_Syria,2C_Afghanistan_and_Iraq

⁶⁵ <https://news.un.org/en/story/2019/07/1041632>

⁶⁶ Ibid

⁶⁷ Lee, E. (1966). A theory of migration. *Demography*, 3(1), s. 47-57.

⁶⁸ Jordhus-Lier, D. og K. Stokke (red.) (2017). Samfunnsgeografi: En innføring, Cappelen Damm Akademisk, Oslo

konsekvens av dette velger mange som migrerer irregulære måter (blant annet menneskesmugling) å komme seg til europeiske grenser.

EU-Tyrkia-avtalen

En annen politisk løsning for å hindre potensielle asylsøkere å komme til Europa er den såkalte EU-Tyrkia-avtalen. For å avskrekke syriske flyktninger fra å krysse Middelhavet mellom Tyrkia og Hellas inngikk EU og Tyrkia en avtale om at alle «irregulære migranter» (båtflyktninger) som kom til Hellas over havet skulle sendes tilbake. I bytte skulle EU ta imot én syrisk kvoteflyktning for hver syrer som ble sendt tilbake, i tillegg til å betale Tyrkia 6 milliarder euro, gjøre det enklere for tyrkere å motta visum til EU, og gjenåpne medlemsforhandlingene for Tyrkia i EU. Dette bygger på en antakelse om at Tyrkia kan ivareta menneskerettighetene til, og beskytte flyktningene i landet. Tyrkia har signert flyktningekonvensjonen, men med visse unntak. Dette betyr at de kun anerkjenner flyktningstatus for europeere, i tillegg til midlertidig krav om beskyttelse for syrere.

Middelhavet og Libya

EU, i form av Italia med støtte fra et EU-fond, har et samarbeid med Libyas kystvakt om ansvarsfordeling for «search and rescue» i de delene av havområdene mellom Libya og Italia som er internasjonalt farvann, og forhandlingene mellom partene har gjort Libyas sone påfallende stor. Kystvakten til Libya mottar også økonomisk støtte fra EU, samt assistanse med trening, utstyr osv. Når Libyas kystvakt avskjærer fartøy med migranter på vei mot Europa tar de migrantene ombord og tvangsreturnerer de til Libya. Libya har ikke signert flyktningkonvensjonen.

Ansvarsfordeling for asylsøkere mellom de europeiske landene

Den viktigste avtalen om hvordan man skal fordele ansvaret for asylsøkerne som ankommer Europa er Dublin-avtalen, som sier at det landet en asylsøker ankommer først i Europa er det landet hvor de skal søke asyl. I praksis betyr dette at asylsøkere registreres med personopplysninger og fingeravtrykk der de ankommer, og at dette lastes opp i et register, slik at asylsøkeren ikke kan søke asyl i flere land etter hverandre. Hvis en person som har blitt registrert som ankommet i Hellas søker asyl i Norge kan vi overføre søknaden og søkeren til greske myndigheter, men vi må ikke. I tillegg til dette har vi EUs relokaliseringsprogram som ber EU/EØS-land om å motta asylsøkere fra andre EU/EØS-land, men dette er valgfritt. Landene som representerer Dublin-avtalens yttergrenser har endt opp med et stort ansvar, og et stort antall asylsøkere. Dette gjøres kanskje mest tydelig med sprenget kapasitet og overfylte flyktningleire i Hellas.

Drøfting

Europapolitikk

Siden 2014 har 19 900 mennesker druknet i Middelhavet⁶⁹. På fire år gikk tallene for antall druknede per ankomst til Italia fra én av 40 til én av 12⁷⁰. Dette skyldes politikk ført i Europa.

For det første fører europeisk samarbeid med libyisk kystvakt til svakere redningskapasitet, for det andre blir ikke-statlige redningsarbeidere arrestert.⁷¹⁷², og for

⁶⁹ <https://missingmigrants.iom.int/region/mediterranean?>

⁷⁰ https://www.thenewhumanitarian.org/opinion/2019/10/17/Migration-Mediterranean-rescue-asylum-migrant-NGOs?fbclid=IwAR31g1Jts2I7qrPtqgIGxYRfknN7s2KizDHRI7PE_KAJktAe-Up2XvcSzHg

det tredje fører usikker tilgang til trygge havner til at kapasiteten til redningsfartøy faller, da de ofte må vente i lang tid for å få satt i land de som er reddet.

Verken Tyrkia eller Libya har fullstendig signert flyktningekonvensjonen. Det betyr blant annet at de kan returnere flyktninger til steder der det er fare for deres liv og helse. Det er grunnen til at Libyas kystvakt kan tvangsreturnere båtflyktninger til Libya, der borgerkrigen raser. Migrantene som blir returnert til Libya blir plassert i interneringsleire, der menneskerettighetene brytes og det begås overgrep, noe EU er klare over,⁷³⁷⁴⁷⁵⁷⁶ og også til en viss grad betaler for.⁷⁷ EU betaler dermed i praksis for å holde migrantene i en krigssone. Tyrkia anerkjenner for eksempel ikke afghanere som flyktninger, og har tidligere returnert mange til Afghanistan⁷⁸, samtidig som Amnesty dokumenterer deporteringer av syrere til krigsområdene nord i Syria,⁷⁹ selv om Tyrkia nekter for dette. Det betyr at når EU sender en asylsøker tilbake til Tyrkia, risikerer man at man i praksis sender migranten tilbake til en krigssone. Menneskerettighetssituasjonen i Tyrkia er også tvilsom.⁸⁰ EU betaler Tyrkia en god del penger for å huse flyktninger.

Dette reiser tvil om to ting, for det første om avtalen er økonomisk motivert, eller for det andre, hvis den er økonomisk motivert hvorfor EU tenker at asylsøkere er billigere å ta vare på i Tyrkia. I tillegg har det vist seg vanskelig å faktisk returnere asylsøkere fra Hellas til Tyrkia. Dette sammen med bestemmelser som krever at asylsøkere må bli på de greske øyene mens asylsøknaden deres behandles sørger for at tusenvis lever i limbo i overfylte flyktningleire. Kort og godt prioriterer europeisk politikk innvandringsregulerende hensyn over menneskerettigheter, asylretten og flyktningkonvensjonen, og anser menneskeliv som akseptable omkostninger. Det er uakseptabelt, og taler for å oppheve EU-Tyrkia-avtalen, og avslutte samarbeidet med Libya om search and rescue i Middelhavet, og ta ansvar der selv.

Hvis man nå skulle gjøre dette dukker det opp en god del utfordringer. Mest sannsynlig vil antallet asylsøkere til Europa øke kraftig, og hvis vi ikke har suksess med å skape trygge, lovlige veier til Europa (slik det står i MDG sitt program) vil flere legge ut på havet. Da vil de allerede store utfordringene med fordelingen av asylsøkere mellom europeiske land bli enda større, og det er ikke usannsynlig at grenseland som Hellas og Italia vil stenge havner og grenser, slik Ungarn og Bulgaria langt på vei har gjort. Dette bryter med asylretten.

---

⁷¹ <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2018/12/smuggling-charges-against-humanitarian-workers-who-saved-refugees-in-greece-must-be-dropped/>

⁷² <https://www.hrw.org/news/2018/11/05/greece-rescuers-sea-face-baseless-accusations>

⁷³ <https://www.theguardian.com/uk-news/2019/nov/20/migrants-detained-in-libya-for-profit-leaked-eu-report-reveals?fbclid=IwAR3Uq7DeSvermny6jT8TEFir15cX8b4p5rysRIzBWwF1rcC2dxraLmmqr6w>

⁷⁴ <https://bistandsaktuelt.no/nyheter/2020/amnesty-radgiver-norske-myndigheter-kan-vare-medskyldige-i-overgrep/>

⁷⁵ <https://www.euronews.com/2019/11/03/eu-funds-libyan-coast-guard-but-has-limited-monitoring-capacity-leaked-report-suggests>

⁷⁶ <https://www.hrw.org/report/2019/01/21/no-escape-hell/eu-policies-contribute-abuse-migrants-libya>

⁷⁷ <https://bistandsaktuelt.no/nyheter/2020/eu-stotte-bidrar-til-omfattende-overgrep-i-libya/>

⁷⁸ <https://reliefweb.int/report/afghanistan/mass-deportations-afghans-turkey-thousands-migrants-sent-back-deportation-drive>

⁷⁹ <https://www.amnesty.org/download/Documents/EUR4411022019ENGLISH.pdf>

⁸⁰ <https://www.hrw.org/world-report/2019/country-chapters/turkey#331939>

Et annet aspekt ved å avslutte samarbeidet med Libya og Tyrkia er at det da kreves en utvidelse av europeisk statlig ledet search and rescue både øst og sentralt i Middelhavet. Dette koster penger. Samtidig må man da opprette egne dedikerte trygge havner hvor det står et apparat i beredskap til å ta i land asylsøkere fra båtene som reddes. Det har man ikke i dag, noe som også påvirker ikke-statlig ledede redningsfartøyer som ikke har faste steder å ta båt-migranter i havn. Dette kan føre til at de blir værende på skip i uker i strekk. Motstandere av både aktiv search and rescue fra europeisk side, og trygge havner, påpeker at dette kan virke som en pull-faktor, slik at flere legger ut på havet. Det samme argumentet brukes for kriminalisering av ikke-statlig redningsarbeid på sjøen. Spørsmålet er om det er et godt nok argument for å la være, og vi må veie opp en mulig, men ikke bevist pull-faktor kontra dagens situasjon.

Mange av disse utfordringene kunne vært enklere å møte med et bedre asylsamarbeid som ikke la et for stort ansvar på grensestatene. Et slikt samarbeid kan sette forpliktende krav til fordeling av asylsøkere mellom land, ikke basert på geografisk plassering, men en samlet vurdering av landets HDI, folketall, nåværende flyktningmasse, etc. De landene som i dag mottar flest asylsøkere burde ha garantier for at de ikke står alene med det ansvaret, da slike garantier, og ikke minst selve omfordeling kan være med på å sikre asylretten, samt bedre leveforhold og integreringsprosess for asylsøkerne. Vi kommer ikke til å lykkes med å gjennomføre reformer for Middelhavet uten å få med oss grenselandene, og vi kommer ikke til å få de med oss hvis vi lar de i stikken med majoriteten av tilstrømmingen og hele regninga for redningsarbeidet.

Dessverre er de nåværende ordningene for asyldeling (i hovedsak Dublin-avtalen) svært lukrative for europeiske land som av geografiske årsaker mottar få asylsøkere, og av politiske årsaker ønsker å beholde det slik. Storbritannia ute av EU, og potensielt i fremtiden utenfor Dublin-avtalen skaper også usikkerhet rundt forhandling av et slikt samarbeid. I utgangspunktet er det en veldig god idé å sikre at ett land har ansvar for den fulle og hele behandlingen av søknaden til en asylsøker slik at man ikke kan søke asyl på tvers av alle land i Europa, og slik at man unngår å bli kasteball i systemet. En reforhandling av Dublin eller et forsøk på nye avtaler kan i verste fall gå i motsatt retning av det vi ønsker, da det politiske klimaet i Europa kan være negativt til alle reformer som medfører å «bli styrt fra Brussel». Det kan tenkes at vi burde klamre oss til alle avtaler vi har, og at det derfor er lure å satse på valgfrie relokaliseringssavtaler, kontra nye avtaler. Norge gjennomførte slik relokalisering fra Italia og Hellas i 2016/17. Det betyr at vi langt på vei har de diplomatiske koblingene på plass, slik at vi mer eller mindre bare kan trykke på repeat-knappen.

Migrasjon kan være et fantastisk gode, hvor mennesker kan følge drømmer, hjertet, familien eller helsa til et sted i verden som passer dem bedre. Allikevel må vi ikke ha noen illusjoner. Migrasjon som verdensomspennende fenomen er et problem. Det er først og fremst ikke et problem for de landene som migranter reiser til. Det er et problem for de menneskene som ikke opplever trygghet, muligheter, oppfyllelse av rettigheter, eller dekning av grunnleggende behov der de kommer fra i så stor grad at de reiser permanent fra sitt opprinnelsesland, vel vitende om den risikoen det medfører.

Vi i Europa har fryktelig mye, både relativt og absolutt sett. Lar vi være å dele av vår overflod i større grad enn vi gjør nå, godtar vi en verden der millioner har så lite at de forlater opprinnelseslandet sitt. Da kan vi i hvert fall ikke klage på «byrden» av at de ønsker seg til oss. Vi skal derfor heller ikke løse problemet migrasjon for vår egen del, vi skal løse det for de som lever i en sårbar situasjon. Løsningen får man ikke før man løser

de bakenforliggende årsakene. Derfor krever vår tid en storstilt satsing på freds- og utviklingsarbeid i de områdene hvor levekårene er dårligst, og tryggheten minst. Mange av de områdene finner vi på Afrikas horn, Sahel, og andre områder sør for Sahara. Vi vet at slikt arbeid må gjøres i tett samarbeid med de vi ønsker å hjelpe for å oppnå en faktisk forbedring, og da er den Afrikanske Union en fremragende samarbeidspartner. Fokuset i europeisk migrasjonspolitik kan ikke være å sette opp murer, det må være å løse problemer.

Spørsmålene vi må stille oss her er mange og kompliserte. I hvilken grad er utviklingen i fattige områder i Afrika vårt ansvar, sett i sammenheng med det arbeidet som allerede gjøres? Er det vårt mandat å jobbe imot militser, regionale og nasjonale konflikter, eller er det et produkt av «knight in shining armor»-diskursen? Godtar vi premisset at «gjør vi ikke mer så velger vi å beholde verden slik den er»? Er dette å kaste penger på problemet? Er det riktig å fremstille en slik satsing som et null-sum-spill der de fattige får mer, og vi får mindre, eller kan vi gå inn med tanken at dette er en fremoverrettet, langsiktig investering som kan gi avkastning? Hvis vi begynner å tenke i baner av velferdseffektivitet per krone vil vi få mer ut av hver eneste krone i Afrika, hvordan skal vi forsvare penegebruk i Norge i det hele tatt hvis vi vedtar noe slikt?

Innenriks

En måte å ta et større ansvar for flyktninger i verden på er å ta imot flere overføringsflyktninger fra UNHCR. De har for øyeblikket som mål å relokalisere 1,4 millioner årlig. For at de skal klare dette må rike land ta imot fler. Dersom vi anser UNHCR sine mål som fornuftige burde vi altså også ta en større andel. Diskusjonen rundt dette tema burde gå på hvorvidt UNHCR setter fornuftige måltall, om dette er vårt ansvar å følge opp, eller om det finnes viktigere hensyn.

Situasjonen for asylsøkere i Hellas og Italia er uholdbar. Leire på de greske øyene beskrives som helvete på jord av humanitære organisasjoner, så vel som beboere. Kapasiteten overskrides med flere tusen. Samtidig er forholdene på fastlandshellas tilsvarende tvilsomme⁸¹. Det kan ta år å få asylsøknaden sin behandlet. Nye lover gjør det mulig å sende enslige mindreårige asylsøkere tilbake til land som Iran⁸², åpner for asylintervjuer gjennomført av hæren, og gjør det lovlig å fengsle asylsøkere som får avslag.

Stadig nye innstramminger i asyllovgivningen i Italia kutter støtte til de som har fått midlertidig opphold på humanitært grunnlag, i tillegg til å frata mange oppholdet, og gjør det enklere å fengsle asylsøkere både før behandling og etter avslag. Få av de som har blitt fratatt oppholdet sitt blir returnert, noe som fører til at de oppholder seg ulovlig i Italia. Forholdene på italienske mottak er svært variert, og det er dokumentert uverdige forhold flere steder.⁸³ Til disse administrativt, juridisk og humanitært kaotiske situasjonene sender Norge asylsøkere som Dublin-returer. Dette øker presset på behandling av søknader, på mottak og på annen infrastruktur som allerede har oppgaver langt utover sin kapasitet, samtidig som det setter menneskene vi returnerer i sårbare posisjoner. Vi har både muligheten til å la være å gjøre dette, og å godta asylsøkere fra

⁸¹ <https://www.thenewhumanitarian.org/news-feature/2019/12/5/refugee-mainland-Greece>

⁸² <https://www.thenewhumanitarian.org/news-feature/2019/11/20/Greek-asylum-system-unaccompanied-minors>

⁸³ <https://www.asylumineurope.org/reports/country/italy/reception-conditions/housing/conditions-reception-facilities>

disse landene gjennom EU sitt relokiseringsprogram. Spørsmålet er om vi ønsker å ta på oss det som ganske klart og tydelig juridisk er Hellas og Italia sine oppgaver.

Saksbehandlers konklusjon

Det man kan spørre seg om er hva den egentlige krisen er. Er det at 700 000 asylsøkere banker på døra til en halv milliard europeere og ber om beskyttelse? Eller er krisen at det er over 70,8 millioner mennesker i verden som på grunn av ytre faktorer er tvunget vekk fra sine hjem, at det er enda fler som ønsker å migrere, men ikke har muligheten, og at tallene er forventet å stige i årene som kommer?

Forslag til vedtak

F1: «Migrasjonspolitisk plattform» innstilles til LS-2-20 slik den foreligger, etter votering over alternativene.

Med vennlig hilsen, på vegne av det politiske utvalget for fred, forsvar og migrasjon,

Nora Jungeilges Heyerdahl
Internasjonal kontakt

Øyunn Kåset
Utvalgsmedlem

Oslo, 13. mars 2020

Berlin, 13. mars 2020

MIGRASJONSPOLITISK PLATTFORM

Grønn Ungdom sin migrasjonspolitikk bygges på forsvar av asylretten og solidaritet med andre mennesker og fremtidige generasjoner. Nordmenn er blant de som har aller mest. Vi mener at solidaritet med andre mennesker er å jobbe for utjevning av forskjellene gjennom å hjelpe mennesker i en sårbar situasjon ute i verden, også når det skulle gå på bekostning av overfloden av velstand i Norge. Solidaritet med fremtidige generasjoner innebærer at verden må bli et sted med færre flyktninger, også i framtiden.

Grønn Ungdom anerkjenner at det er naturlig for mennesker å bevege seg over store og små områder. Slik forflytning, om det så er fra tørke og flom, fattigdom, eller krig og forfølgelse, er naturlig. Migrasjon og mobilitet, både tvungen og frivillig, preger verdenssamfunnet. Grønn Ungdom vil også nevne at ufrivillig immobilitet, at man ønsker å migrere, men ikke har muligheten til det, er et utbredt fenomen.⁸⁴ Det er enda flere som skulle ønske at de kunne migrere, enn som faktisk har muligheten til det. Det er en større politisk krise vi må ta innover oss enn «flyktningkrisen».

Vi ser på internasjonalt samarbeid som sentralt i håndteringen av migrasjon i verden. Grønn Ungdom vil ikke endre den juridiske forskjellen på flyktninger og ikke-flyktninger, men vil se migrasjon som et nøytralt begrep. Vi er opptatt av at det er flere enn de med flyktningstatus som i realiteten har blitt tvunget til å flytte på seg.

Det er viktig at Norge fortsetter å være et land som mange ønsker å bo i og flytte til. Det er ikke et mål i migrasjonspolitikken å få Norge til å fremstå slik at færre vil søke asyl her.

---

⁸⁴ Carling, J. (2002). Migration in the age of involuntary immobility: Theoretical reflections and Cape Verdean experiences. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 28(1), 5-42.

Dessuten har land som Norge, med en svært lav naturlig befolkningsvekst, mye å tjene på innvandring.

Norge har en plikt til å ta imot mennesker med behov for juridisk beskyttelse, som gjelder flyktninger, og mennesker som får opphold på bakgrunn av humanitært grunnlag. Norge plikter også å sørge for at disse får mulighet til å leve gode liv.

Alternativer:

1A: Norge bør også være åpne for å ta imot andre migranter enn de som faller under kategorien ovenfor.

1B: Norge bør prioritere de som faller innenfor FNs flyktningdefinisjon.

1C: Norge bør prioritere de som faller innenfor FNs flyktningdefinisjon, og være åpne for å gi asyl til mennesker som av særskilte årsaker utover dette har behov for beskyttelse.

1D: Ingen tillegg

Vi forstår at det finnes en grense for antall mennesker som Norge kan gi opphold. Vi skal ta imot så mange vi har kapasitet til å integrere, og skal jobbe for at kapasiteten er så høy som mulig.

Alternativer:

2A: Nasjonale myndigheter må i større grad lytte til kommunene når de bestemmer antall kvoteflyktninger som skal bosettes i Norge.

2B: En økning i kapasitet kommer til å stille krav til kommunene, men dette skal det legges til rette for fra nasjonalt hold.

2C: Dette skal finansieres med øremerkede nasjonale midler slik at alle kommuner har nok penger til en slik kapasitetsøkning.

I dag har mange kommuner mulighet til (og ytret ønske om) å bosette flere migranter enn det nasjonale myndigheter velger å ta inn. Dette mener vi er feil.

Det er Norge sitt ansvar at alle vi tar imot skal få tilstrekkelig mulighet til å integreres for å ta del i samfunnet. Vi kan ikke tvinge noen til å bli integrert, men vi stiller krav der det er særlig viktig at de bidrar selv for å bli integrert. Norge skal være et land der din bakgrunn, kultur og etnisitet ikke betyr noe for hvilke muligheter du har for å lykkes og bli inkludert. Vern mot diskriminering og rasisme må bli prioritert.

Fluktruter

Grønn Ungdom er mot dagens asylpolitikk, som bygger på å gjøre det vanskeligst mulig å søke asyl i Europa. Det humanitære prinsippet om at vi redder folk som er i nød til sjøs må veie tyngre enn frykten for at flere skal komme til Europa. En politikk som går ut på å bygge murer til utrygge områder er en gavepakke til menneskesmuglere og et sjansespill med menneskeliv.

Derfor vil Grønn Ungdom:

- At hele Europa sammen må finansiere og sørge for tilstrekkelig søk- og redningskapasitet i statlig regi i Middelhavet

- Opprette et forutsigbart system av trygge havner for landsetting av mennesker reddet på havet
- At all kriminalisering av ikke-statlig humanitært arbeid skal forhindres
- Fordømme alle tvangsreturer til Libya
- At samarbeidet med den libyiske kystvakt skal avsluttes

Alternativer:

- **3A (saksbehandlers innstilling):** Arbeide for opprettelse av trygge, lovlige veier for å søke asyl i Europa
- **3B (MDGs politikk):** Arbeide for internasjonale avtaler som sikrer lovlige veier til Europa for dem som trenger beskyttelse

Returer til Tyrkia

Ettersom Tyrkia ikke fullstendig har ratifisert flyktningkonvensjonen innebærer enhver retur av en asylsøker dit reell risiko for at de sendes tilbake til farlige områder, i strid med flyktningkonvensjonen.

Derfor vil Grønn Ungdom:

- Oppheve EU-Tyrkia-avtalen

Alternativer:

- **4A (saksbehandler):** Arbeide mot all praksis som innebærer å returnere mennesker til land definert som utrygge av FN, både direkte og indirekte
- **4B (saksbehandler):** Arbeide mot all praksis som innebærer å returnere mennesker til land definert som utrygge av FN, både direkte og indirekte, blant annet gjennom å revidere utlendingsloven
- **4C (MDGs politikk):** Ikke returnere mennesker til land som av FN defineres som utrygge

Samarbeid og problemløsning

Grønn Ungdom ønsker en asylopolitikk som beskytter rettighetene til asylsøkere, samtidig som den anerkjenner at vi må adressere årsakene til migrasjon, ikke for vår egen del, men for de som berøres av disse forholdene. Det bør være landene som har best kapasitet som tar imot asylsøkere som kommer til Europa, istedenfor landene som mange kommer til først. Europeiske politikere bør bruke tid på å løse problemer i opprinnelsesland, istedenfor å bruke tid på å gjøre det vanskeligst mulig for folk å komme seg til Europa. Dette må, i tråd med Grønn Ungdoms bistandspolitikk⁸⁵, gjøres på mottakerlandenes premisser.

Derfor vil Grønn Ungdom:

- Jobbe for et felles europeisk asylsystem som ser på endringspotensiale i Dublin-avtalen, forsvarer asylretten, samt skaper en rettferdig og rasjonell fordelingsnøkkel for asylsøkere på europeiske grenser
- Gjennomføre en omfattende styrking av EUs utviklingsarbeid i tett samarbeid med den Afrikanske Union og andre relevante parter
- Gi bedre beskyttelse til mennesker som flykter på grunn av miljøkatastrofer og naturødeleggelser (*identisk med MDG*)

⁸⁵ <https://www.gronnungdom.no/wp-content/uploads/2020/01/Bistandspolitikk-ferdigstilt.pdf>

Innenriks

Grønn Ungdom mener at norsk migrasjonspolitikkk skal bygges på forsvar av asylretten, samt solidaritet med andre mennesker og fremtidige generasjoner. I praksis betyr dette at vi, som et rikt land, må ta et større ansvar i dagens migrasjonssmiks, både internasjonalt og i europeisk sammenheng. Samtidig må vi dele mer av vår overflod gjennom både utviklingshjelp og støtte til humanitær innsats. Vår strategi i møte med migrasjon skal være et fokus på forbedring av situasjonene som presser mennesker ut på reise. I tillegg uttrykker vi et mål om å løfte velferden og sikre dekning av behov for mennesker i sårbare situasjoner.

Derfor vil Grønn Ungdom:

- Betydelig øke antallet overføringsflyktninger vi tar imot gjennom UNHCR
- Gå inn for å godta asylsøkere fra andre europeiske land gjennom EUs relokaliseringsprogram, og gjenta suksessen med relokalisering fra Hellas og Italia i 2016/17
- Ikke gjennomføre Dublin-returer til Hellas, Italia og andre utsatte grenseland så lenge kapasiteten der er sprengt
- Øke den humanitære innsatsen for å dekke nødvendige behov og tjenester for mennesker på flukt og internt fordrevne
- Ha økt fokus på, og økt vilje til å adressere årsakene til migrasjon ved å betraktelig styrke utviklings- og fredsarbeidet
- Opprettelse av et studieprogram (bachelor eller master) ved universitet/høyskole som utdanner studenter til å kunne jobbe med humanitært feltarbeid.